У нумары: КАНФЕРЭНЦЫІ БГКТ

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ДЫСКУСІЯ

ЗАКРУЖЫЛА МЯЦЕЛІЦА...

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 8 (521) ГОД XI 20 ЛЮТАГА 1966 г. ЦАНА 60 гр

НУМАР ПРЫСВЕЧАНЫ V З'ЕЗДУ БГКТ І Х-ГОДДЗЮ ТАВАРЫСТВА

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ТРЫБУНА

Каб магчымасці акрэслілі намеры

Дыскусія, звязаная з дзесяцігоддзем БГКТ і з V з'ездам гэтай арганізацыі, унесла ў нашае жыццё многа цэннага і хвалюючага, аднак былі ў ёй і непакоячыя моманты. Маю перад усім на ўвазе артыкул Віктара Шведа «Кадры — асноўная справа». Швед як штатны працаўнік Галоўнага праўлення павінен быў знайсці ў публікацыі месца на характарыстыку сваёй уласнай дзейнасці і дзейнасці Варшаўскага аддзела таварыства, якім ён кіруе. Так не сталася. Швед востра заатакаваў Галоўнае праўленне і Беластоцкі аддзел. Не ўспамінаючы ні адным словам аб аддзеле Варшаўскім. Убачыў у Беластоку пустую святліцу, замкнутыя кніжныя шафы, нявыкарыстаную прэсу, але забыў аб тым, што ў святліцы Варшаўскага аддзела многія шафы маюць вырваныя замкі, што да сёння ні адзін гадавік «Нівы» не пераплецены, што ўсе культурныя мерапрыемствы за апошнія тры гады можна палічыць на пальцах адной рукі. Швед захоўваецца ў сваім выступленні як пракурор, забываючы, што больш яму падыходзіла б роля абвінавачанага.

Усё гэта аднак толькі дыгрэсія, не намерваюся прысвячаць свой артыкул іншым артыкулам. Хачу заняцца літаратурна-мастацкім аб'яднаннем «Белавежа». Не хачу захапляцца дасягненнямі. Не буду вылічаць ні колькасці членаў нашага згуртавання, ні хваліцца выразна ўзрастаючым узроўнем творчасці, ні нашымі выданнямі, ні, барані божа, сваёй роляй у «Белавежы». Хачу сканцэнтравацца выключна на справах, непакоячых і мяне. і думаю, многіх нашых членаў. Атмасферу ў аб'яднанні нельга ў ніякім выпадку параўнаць з ідыліяй. Усё больш паяўляецца трывожных сігналаў, за якімі стаяць суб'ектыўныя трывогі, канфлікты, а можа і трагедыі. Да гэтых з'яў належыць і заява М. Гайдука, у якой ён заатакаваў праўленне аб'яднання, прыпісваючы нам сто грахоў і сто він, лісты Я. Чыквіна, які заявіў, што больш пісаць па-беларуску не будзе, пратэст Я. Бурша, які заявіў, што парывае адносіны з літаб'яднаннем і не будзе друкаваць сваіх вершаў у нашых выданнях. У такой сітуацыі накідваецца пытанне: хто «ўзбунтуецца» наступным? Чым пачне пагражаць? Цяжка адказаць. Хацелася б толькі пажадаць, каб энергія некаторых нашых членаў выявілася ў літаратурнай творчасці або ў крытычных артыкулах, а не ў крыклівых «дэкларацыях». Аднак я далёкі ад таго, каб усе гэтыя справы акрэсліць як праявы злосці, неадказнасці, шкодніцтва. Невыпадкова ўжыў я акрэсленне «суб'ектыўныя трывогі». І хаця было б недарэчнасцю ставіць на адным узроўні ўсіх дагэтуль «ўзбунтаваных» або шукаць аб'ектыўных прычын кожнага чалавечага глупства, то ўсё ж такі варта задумацца над атмасферай у аб'яднанні і варта пашукаць умоў, якія могуць спрыяць паўставанню такіх ці іншых анамалій. Пачнем ад галоўнага. Ці літаб'яднанне адказвае ўсім патрэбам і вымогам яго членаў? Думаю, што не адказвае і не здавальняе. Кожны аўтар, асабліва пачынаючы, чакае ад арганізацыі творчай дапамогі і магчымасці публікацыі сваіх твораў. Гэтыя дзве асноўныя справы выглядаюць у нас не найлепш. Да сёння не маем кансультанта, ня гледзячы на тое, што пленум ГП БГКТ прыняў у гэтай справе адпаведную пастанову. Відавочна, прэзідыум Галоўнага праўлення не абавязваюць рашэнні пленума, калі да сёння не рэалізаваў гэтай пастановы. Адзываюцца галасы, што кансультацыі павінны мы даваць грамадска. Думаю, што ёсць пэўныя граніцы грамадскай работы. Ніхто з нас ні за адно выступленне, ні за адзін даклад на семінарах «Белавежы» не атрымаў ніколі ні аднаго грошыка, тады калі кансультант польскага карэспандэнцыйнага клуба маладых пісьменнікаў у Беластоку за кожны ўдзел у пасяджэнні атрымоўвае 800 злотых. Мы атрымліваем няцэлыя 100 зл. за аўтарскую сус-

(Працяг на стар. 5)

Лес у снежнай вопратцы. Фота: Ул. Паўлючук

НОВЫЯ ВЕРШЫ

ПАМЯЦЬ

Маё жыццё цвіло не ў маі,
цвіло суроваю красой.
Як кінаплёнку разглядаю
старонкі памяці сваёй.

Тут ёсць і белых плямаў многа,
запомніць нельга кожны міг.
Час адбіраў рысункі строга
сваю трываласць клаў на іх.

І з гэтай дзіўнай картатэкі
на нас мінулае глядзіць,
бо шлях пражыты чалавекам
адбіткам ў памяці ляжыць.

Даўно мінулае, часамі,
залёгшы ў памяці на дно,
раптоўна стане прад вачамі,
баліць і радуе ізноў.

Людская памяць, як крыніца,
цячэ жывая з веку ў век
і каб магла яна спыніцца,
як бедным стаў бы чалавек.

МІХАСЬ МАШАРА

не тав. Юзвюка выклікае засцярогу, а менавіта што «мы ўспрынялі часткова міжваенную грамадаўскую арганізацыйную сістэму», ну і быццам гэта з'яўляецца перашкодай у развіцці дзейнасці БГКТ. Успрыняцце арганізацыйнай сістэмы выражаецца толькі ў тым, што і мы (як і ў «Грамадзе») найніжэйшую арганізацыйную адзінку называем «гуртком», бо арганізацыйная сістэма БГКТ з'яўляецца такой, якую мелі, маюць і могуць мець усе грамадска - культурныя арганізацыі.

Таварышы Паўлючук, Майсеюк і Лобач згодным хорам прагаласавалі супраць гуртка, які — паводле філасофіі тав Паўлючука — з'яўляецца «формай без матэрыі». Тав. Майсеюк нават «хацеў бы ўбачыць чалавека, які б у сваю чаргу бачыў сваімі вачыма адзін хаця б сапраўдны гурток». Ну што ж, раю тав Майсеюку заглянуць у «Ніву» № 2 з 7. I. 1965 г., № 9 з 28. II. 1965 г., № 11 з 14. III. 1965 г., № 13 з 28. III. 1965 г., № 17 з 25. IV. 1965 г. і там прачытае аб добрай працы існуючых «матэрыяльна», гурткоў, спаткаецца з аўтарамі карэспандэнцый аб гэтых гуртках і іх пабачыць сваімі вачыма. Асабліва раю прачытаць у № 17 «Нівы» з 25. IV. 1965 г., у якім, галасуючы цяпер разам з тав. Майсеюком супраць гурткоў тав. Мікалай Лобач піша пахвалы аб гуртку БГКТ у Альхоўцы ў артыкуле п. з. «Таварыства — гэта мы».

А тав. Васіль Дзук станоўча заяўляе: «Толькі з гуртком»! Разумею запальчывасць старога грамадскага дзеяча, які добра знае не толькі ўсе гурткі БГКТ у Гайнаўскім павеце, але і шмат гурткоў і ў суседніх паветах і ведае, што нямала ёсць гурткоў, працуючых добра, а нават і вельмі добра. але шкада толькі, што тав. Дзук не паказаў у сваім артыкуле добрых гурткоў і іх працы, а таксама прычын слаба працуючых, а нават існуючых фармальна гурткоў, бо і такія ёсць. Гэта найлепш абгрунтавала б яго сцвярджэнне аб патрэбе існавання гурткоў у арганізацыйнай сістэме БГКТ.

Прагледзеў я за 1965 год «Ніву», орган ГП БГКТ, знайшоў карэспандэнцыі аб працы добрых гурткоў, пісаныя не спецыялістамі — журналістамі, а членамі гэтых гурткоў. І вось, на жаль, не спаткаў я ў «Ніве» не толькі ніводнага артыкула ці рэпартажа, але нават інфармацыі аб добра ці дрэнна працуючым гуртку, якія выйшлі б з-пад пяра тав. Уладзіміра Паўлючука, працуючага ў «Ніве» журналістам ад пачатку 1963 г. і які першы забраў голас у дыскусіі і першы асудзіў гурткі БГКТ на смерць. А друкаваўся тав. Паўлючук у «Ніве» ў 1965 годзе амаль у кожным нумары. Яго артыкулы і рэпартажы вельмі цікавыя, аналізуючыя і з добрымі вывадамі. Дык шкада, што не зацікавіўся ён жыццём гурткоў БГКТ як праблемаю, вартаю рэпартажа яго пяра. Напэўна яго рэпартаж ці артыкул, аналізуючы канкрэтны добры ці слабы гурток, даў бы таварыству вялікую карысць. Чытаючы дыскусійны артыкул тав. Паўлючука п. з. «Аб гуртку амаль усё» з

НЕ — З ГУРТКОМ ЦІ БЕЗ ГУРТКА А — З БГКТ ЦІ БЕЗ БГКТ

Добра сталася, што сакратар ГП БГКТ запрапанаваў прадыскутаваць на старонках «Нівы» хвалюючыя актыў таварыства справы БГКТ. Напэўна «дзесяцігадовы адрэзак часу дазваляе ўжо правесці аналіз і выпрацаваць больш рацыянальныя напрамкі працы». А мне здаецца, што не напрамкі але перад усім формы і метады працы, бо напрамкі, змешчаныя ў статуце таварыства ў III раздзеле пад загалоўкам «Мэта Таварыства», у асноўным нікім не аспрэчваюцца, дагэтуль не здэактуалізаваліся і патрабуюць можа толькі невялікай стылістычнай карэкты. І яшчэ адно сцвярджэнне прыкрасцю даводзіцца сцвердзіць, што складаецца ён са звычайнай сафістыкі, а па-беларуску гэта будзе — са спрытнага пустаслоўя. Тав. Паўлючук сцвярджае, што гурткі не адыгралі і не адыгрываюць у дзейнасці БГКТ і яго дасягненнях ніякай ролі, бо калі нават існуюць дзе, то як форма без матэрыі. А ў сваіх прапановах на першае нават месца ставіць такую прапанову: «Больш заняцца тымі нешматлікімі гурткамі БГКТ, якія сапраўды праяў-

(Працяг на стар. 4)

Справаздачна - выбарчыя канферэнцыі БГКТ

БЕЛЬСК

Канферэнцыя адбылася 6 лютага г. г. у канферэнцыйнай зале ПК ПАРП. На канферэнцыі, апрача дэлегатаў ад звыш 1500 членаў БГКТ у Бельскім павеце (найбольшы аддзел), прысутнічалі шматлікія прадстаўнікі мясцовых улад на чале з I сакратаром ПК ПАРП Уладзімірам Міхалюком і намеснікам старшыні ППРН Уладзіславам Гадончукам. Прэзідыум ГП БГКТ прадстаўлялі Лідзія Бялецкая і Георгій Валкавыцкі.

Канферэнцыю адкрыў старшыня аддзела Уладзімір Раеўскі, вёў — актывіст аддзела, у мінулым папулярны артыст «Лявоніхі» Васіль Кардзюкевіч, даклад чытаў намеснік старшыні аддзела Язэп Альшэўскі. На пачатку нарады ўдзельнікі канферэнцыі з нагоды дня нараджэння Уладзіслава Гамулкі выслалі I сакратару ЦК ПАРП прывітальную тэлеграму.

Аддзел апошнім часам значна актывізаваўся. Прыкметнай рысай гэтага — даволі вялікае павелічэнне членаў таварыства і ажыўленне працы гурткоў. Да найлепшых залічваюцца гурткі з Паўлаў, Малінікаў і Грыгораўцаў. Нядрэнныя вынікі мае таксама хор аддзела, які сваімі выступленнямі здабыў добрую славу не толькі ў сваім павеце. але і ў суседзяў.

Да найбольш істотных праблемаў, якія выступілі на канферэнцыі, трэба аднесці пабудову міжшкольнага інтэрната. Неабходнасць такой інвестыцыі тут вялікая і абгрунтаваная: шмат сярэдніх школ, у якіх у асноўным вучыцца моладзь з-паза горада. Пытанне ўзняў Яраслаў Касцьщэвіч, падтрымалі іншыя дыскутанты. Шмат месца ўдзялялі дэлегаты значэнню роднай мовы і гістарычных традыцый у грамадскім выхаванні. Гаварылі аб гэтым настаўнікі Матвеюк, Аніська і Зубко. Падкрэслівалі патрэбу дапамогі школам у атрыманні падручнікаў для навучання беларускай мовы.

Тэме «гурток у асяроддзі» прысвяціў сваё цікавае выступленне настаўнік з Паўлаў сябра Філіпюк. Добрыя вынікі працы свайго гуртка (аднаго з найлепшых у нашым таварыстве) ён, у першую чаргу, бачыць у супрацоўніцтве з іншымі арганізацыямі. — Супольнае арганізаванне культурных мерапрыемстваў дае найлепшыя эфекты, — сцвердзіў ён.

Вопыт Паўлаў трэба перанесці і на іншыя гурткі.

На істотную справу добрай працы гурткоў звярнуў таксама ўвагу сябра Суліма. — Калі гурткі дрэнна працуюць, — сказаў ён, — віна наша. Значыць мы там дрэнна працуем. Актывіст павінен быць актыўным не толькі на павятовым з'ездзе, але і ў гуртку.

Станоўчую ацэнку працы аддзела даў у сваім, горача ўспрынятым удзельнікамі канферэнцыі, выступленні I-шы сакратар ПК ПАРП Уладзімір Міхалюк. Ён высока ацаніў таксама і працу канферэнцыі. Такую ж ацэнку ёй далі і прадстаўнікі ГП БГКТ.

У пастановах канферэнцыі на першым плане такія заданні: развіваць і актывізаваць гурткі, ахапіць імі ўсё насельніцтва і наладзіць цеснае супрацоўніцтва з мясцовымі арганізацыямі; прапагаваць «Ніву» і выданні ГП БГКТ, рабіць захады адносна пабудовы ў Бельску вялікага міжшкольнага інтэрната.

Бельская канферэнцыя на ўсіх зрабіла прыемнае ўражанне. Была жывой і канкрэтнай. Спраўна таксама была праведзена.

Новавыбранае праўленне аддзела ўзначалілі: Уладзімір Раеўскі (старшыня), Язэп Альшэўскі (намеснік старшыні) і Васіль Трэшчотка (сакратар). (рл)

ВАРШАВА

6 лютага 1966 года адбылася справаздачна - выбарчая канферэнцыя Варшаўскага аддзела БГКТ. На канферэнцыю прыбыло звыш 50 членаў Таварыства, працаўнік Міністэрства унутраных спраў Вацлаў Рукат і сакратар ГП Уладзімір Юзвюк.

Канферэнцыю адкрыў і вёў старшыня аддзела Юры Туронак, даклад чытаў Віктар Швед, справаздачу рэвізійнай камісіі — Хведар Галёнка.

Аддзел БГКТ у Варшаве працуе ў спецыфічных умовах. Налічвае 182 члены, з якіх каля 80% складае інтэлігенцыя. Гэта ў асноўным акрэслівае характар яго працы, у якой найвялікшае значэнне маюць клубныя заняткі (аўтарскія сустрэчы, дыскусійныя вечары, даклады, вечарыны). Пры аддзеле існуе бібліятэка, якая зараз налічвае 1600 кніжак, але пачытнасць кніжак яшчэ невялікая.

Дыскутанты падкрэслівалі, што лектарская праца ў клубе праводзіцца аднак не рэгулярна, праблематыка і людзі, — як гаварыў А. Баршчэўскі, — паўтараюцца, праз што робіцца мала атракцыйнай. Запрашаць на такія вечары вядомых дзеячаў культуры не можам з увагі на фінансавыя агранічэнні. Іншыя дыскутанты (Ю. Туронак, Г. Адамовіч, Я. Бобік) падкрэслівалі, што праўленне аддзела не выкарыстала нават сваіх мясцовых магчымасцей у клубнай працы.

Цікавыя думкі аб патрэбе вядзення сістэматычнай выхаваўчай працы сярод моладзі і дзяцей школьнага ўзросту беларускай нацыянальнай меншасці ў Варшаве выказвалі С. Гайдучэня і П. Дэйкала. Назіраюць яны нездаровую з'яву затрачвання праз вясковую моладзь працавітасці, скромнасці і празмеру хуткага ўспрыймання ўсяго адмоўнага, што выступае ў частцы сучаснай моладзі вялікіх гарадоў.

Некалькі дыскутантаў падкрэслівала патрэбу ўтрымлівання цяснейшай сувязі з Беласточчынай, патрэбу аказвання сваім асяроддзям дапамогі. Янка Бусловіч проста заявіў, што «з выпускнікоў розных тыпаў школ у Бельску, Гайнаўцы, Беластоку выраслі крупныя спецыялісты. Давайце падымем чын і зробім грамадска планы пабудовы інтэрнатаў для ліцэяў з беларускай мовай навучання. Можа тэтым дапаможам развязаць складаную праблему ўстаноў, якія нас падрыхтавалі да жыцця». Інжынер Павел Дэйкала выканаў ужо грамадска заладжэнні пабудовы рэгіянальнага музея, зараз задумваецца над рабочым планам.

Дыскутанты выказалі некалькі крытычных заўваг аб працы ГП БГКТ і рэдакцыі «Ніва». Дыскусію падсумаваў Ул. Юзвюк.

Пасля былі прыняты абшырныя пастановы. Новавыбранае 9-асабовае праўленне аддзела БГКТ узначаліў Юрка Бусловіч, а рэвізійную камісію — Хведар Галёнка. (ую)

ГАЙНАЎКА

На справаздачна - выбарчую канферэнцыю ў Гайнаўцы (адбылася 6. II. 1966 года) сабралася больш 50 дэлегатаў і запрошаных гасцей, якія вельмі актыўна абмяркоўвалі далейшыя напрамкі дзейнасці аддзела. Многія дыскутанты цікавымі фактамі з працы гурткоў дапоўнілі справаздачны даклад, які быў прачытаны старшынёю аддзела Аляксандрам Іванюком. Мікола Ан'шчук, Яўгень Сапёлка з Масева і Рыгор Панасюк з Чаромхі з'яўляюцца рэжысёрамі сваіх драмгурткоў. Яны расказалі аб сваёй працы, аб цяжкасцях, з якімі спатыкаюцца ў пашырэнні культурнага жыцця ў сваім асяроддзі. Драмгурткі заўсёды маюць шмат клопатаў з транспартам, і таму ўсе жаданні выступаць у іншых мясцовасцях з гэтай прычыны перакрэсліваюцца.

Дэлегат з Ласінкі — кіраўнік школы Сяргей Бароўскі сваё выступленне прысвяціў асветным і арганізацыйным справам.

— Выпускнікі беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі, — гаварыў Сяргей Бароўскі, — вельмі занепакоены тым, што не маюць магчымасці далей завочна працягваць вучобу. Гаварыў ён таксама аб недахопах новай праграмы на беларускай мове.

Калі разыходзіцца пра арганізацыйныя справы, дык у асяроддзі грамады Ласінка здаваў бы экзамен грамадскі камітэт БГКТ. У гэтай справе зроблены ўжо пэўныя захады аб іх пакліканні.

Аб патрэбе такіх камітэтаў гаварыў таксама Васіль Дзун з Гайнаўкі.

Аляксандр Харкевіч з Ляшукоў падтрымоўваў гэтую думку і даказваў, што іх роля магла б быць значнай таму, што зараз арганізуюцца ў грамадах цэнтры культуры. Цесная сувязь з імі і супрацоўніцтва зрабілі б многа карыснага.

Старшыня гуртка БГКТ у Гайнаўцы Кастусь Грыц расказаў аб намерах гарадскога гуртка адносна арганізавання харавога і танцавальнага калектываў, а Кастусь Майсеня гаварыў аб дапамозе ПЗГС-у і ГС-аў мастацкім калектывам, аб арганізаванні беларускага музея ў Белавежы.

У дыскусіі выступілі: сакратар Павятовага камітэта ПАРП Мікола Самоцік і намеснік старшыні Павятовай рады нарадовай Міхась Шпаковіч. Пасля плённай дыскусіі ўдзельнікі канферэнцыі прынялі пастановы адносна далейшай працы аддзела, выбралі 20-асабовае Павятовае праўленне БГКТ, 3-асабовую рэвізійную камісію і 44 дэлегаты на V з'езд БГКТ. У канферэнцыі ўзяў удзел старшыня Беластоцкага аддзела БГКТ у Міхалове Янка Палоцкі. Вёў канферэнцыю Аляксандр Харкевіч.

Новавыбранае праўленне аддзела адбыло кароткае пасяджэнне і выбрала прэзідыум, у склад якога ўвайшлі: Аляксандр Іванюк — старшыня, Васіль Сакоўскі — намеснік старшыні, Мікола Суліма — сакратар і члены: Мікола Самоцік, Кастусь Майсеня, Анастазія Тропак і Васіль Дзун. На старшыню рэвізійнай камісіі выбраны Мікола Гаўрылюк.

Канферэнцыя закончылася багатай мастацкай часткай, якую падрыхтавалі навучэнцы беларускага ліцэя пад кіраўніцтвам Галіны Равінскай. (мх)

ПАСТУЛАТЫ ВЫБАРШЧЫКАЎ ВЫКОНВАЮЦЦА

У час выбарчай кампаніі ў Сейм і рады нарадовыя жыхары грамады Храбалы на Бельшчыне выступілі з 20-мі пастулатамі. 10 пастулатаў на суму 277 тыс. зл. адносілася да грамадскай рады нарадовай, 6 пастулатаў на суму 660 тыс. зл. датычыла павятовай рады нарадовай. Частка гэтых пастулатаў ужо выканана. Пабудаваны «шэпусты» вады на дарогах Райск - Сталавач, Райск - Гацькі і Райск-Арэхавічы. У Плёсках заложаны тэлефон, а ў Храбалах арганізавана клуб.

Аляксандр Трафімчук
Храбалы

У ПЯНЬКАХ

Нядаўна адбыўся справаздачна-выбарчы сход у сельскагаспадарчым гуртку ў Пяньках. У мінулым 1965 годзе гурток выпрацаваў 32000 зл. чыстага даходу. Сход пастанавіў купіць 6-ы трактарны камплект, дзве капачкі і адну касілку. Нововыбранае праўленне сельгасгуртка ўзначаліў Міхась Шэрамэта.

Уладзімір Азябла
Пянькі

Сельская гаспадарка без таямніц

Самая салодкая расліна

Цукровыя буракі. Колькі ж дыскутавалася аб тым, ці гэтая расліна мае перспектывы развіцця на Беласточчыне! Найважнейшым аргументам супроць планаў пастаяннага павелічэння плошчы пад цукровыя буракі была якасць глебы. Цукровыя буракі (аб гэтым пішуць усе спецыялістычныя кніжкі) патрабуюць багатай глебы, добра акультуранай. Такіх зямель у нас мала. Большасць — падзолы, г. зн. глебы параўнаўча слабыя.

Найлепшымі памочнікамі ў такіх справах з'яўляюцца практыка і вопыт. Аказалася, што пры ўмелым вырошчванні цукровыя буракі добра растуць і на горшай глебе. Высокія ўраджаі, якіх дабіліся беластоцкія сяляне (часта вышэйшыя, за сярэднія агульнапольскія) былі прычынай большага зацікаўлення гэтай з'явай і перагляду адпаведных поглядаў. Беласточчына дайшла да 15 тыс. га цукровых буракоў, а сярэдні ўраджай склаў 260 ц.

Мы маем вялікія шанцы стаць адным з найбольшых раёнаў, прадукуючых салодкую сыравіну. Гэтаму спрыяе факт, што перадавыя ў гэтай галіне ваяводствы — Познаньскае, Быдгошчскае, Вроцлаўскае і Апольскае маюць штогод больш клопатаў з вырошчваннем гэтай расліны па прычыне выступаючай там з'явы пад назвай выбурачэння глебы.

Некалькі цікавых фактаў аб гэтай расліне, якая зрабіла вялікую кар'еру на ўсім свеце. Арэал яе велізарны. Цукровыя буракі растуць у Афрыцы, Азіі, у міжземнаморскіх раёнах, Еўропе. Можна спаткаць плантацыі буракоў нават па 2500 м над узроўнем мора. Добра расце ў кліматычных умовах, дзе колькасць атмасферных ападкаў складае ад 180 да 1000 мм.

Цукровыя буракі пачалі выкарыстоўвацца ў цукровай прамысловасці пад канец XVIII стагоддзя. Даследванні паказалі, што яны маюць у сабе 1,56% цукру. Раней вырошчвалі буракі як гародніну, або на корм жывёле. Карпатлівая праца даследчыкаў давяла да таго, што ў бураках цяпер ёсць каля 15 — 20% цукру.

Некалькі заўваг аб вырошчванні. Цукровыя буракі дрэнна пераносяць прымаразкі ў першы перыяд свайго развіцця. Гэта, асабліва ў нашых умовах, дрэнная рыса, бо скарачае перыяд вегетацыі. У пазнейшай фазе развіцця хутка наступае прырост вялікай колькасці карэнняў і цукру. У кастрычніку дзённы прырост буракоў складае 1,7—2 ц на гектар. У некаторых выпадках коль-

(Працяг на стар. 3)

„Завяшчанне Гітлера“ (5)

ІСПАНІЯ

У «Завяшчанні Гітлера» значнае месца ўдзяляецца таксама другому саюзніку Германіі — франкісцкай Іспаніі. «Я часам пытаю ў сябе, — гаварыў Гітлер Борману 10 лютага 1945 года, — ці не зрабілі мы памылкі ў 1940 годзе, не ўцягнуўшы Іспанію ў вайну. Было надзвычай лёгка зрабіць гэта, бо Іспанія гарэла жаданнем пераняць прыклад Італіі і стаць членам клуба пераможцаў... Паколькі, аднак, Іспанія не магла зрабіць істотнага ўкладу, я прыйшоў да вывадаў, што яе прамое ўмяшанне было нежаданым». У даным выпадку Гітлер зноў бессаромна хлусіць і падтасоўвае карты. Можна падумаць, што пытанне аб уступленні Іспаніі ў вайну на баку Германіі залежала толькі ад Гітлера. І што, вырашыўшы яго адмоўна, апошні тым самым нібы вызначыў «нейтралісцкую» пазіцыю «дружалюбнай» Іспаніі ў перыяд другой сусветнай вайны. Факты поўнасцю абвяргаюць гэту «іспанскую канцэпцыю» Гітлера.

У 1963 годзе заходнегерманскі часопіс «Der Spiegel» апублікаваў цікавыя матэрыялы, якія лішні раз абвяргаюць версію аб «сардэчных» іспана - германскіх адносінах у перыяд вайны. Пасля таго, як Гітлеру не ўдалося ў час сустрэчы ў Андэі (кастрычнік 1940 года) пераканаць каўдзільо ў неабходнасці ўступлення Іспаніі ў вайну на баку Германіі, ён зненавідзеў Франко. Ужо тады ў акружэнні Гітлера пачаў выношвацца план — убраць Франко і Суньера замяніўшы іх асобамі, якія карыстаюцца поўным даверам Берліна; уцягнуць Іспанію ў вайну; увесці германскую армію на Пірэнейскі паўвостраў і авалодаць Гібралтарам. Ажыццявіць «іспанскую аперацыю» было даручана Рыбентропу і начальніку VI аддзела Галоўнага ўпраўлення імперскай бяспекі Вальхэру Шэленбергу. Змова доўга і старанна рыхтавалася і толькі па незалежных ад гітлераўцаў акалічнасцях (заўчасны антыфранкісцкі путч старых фалангістаў летам 1942 года і высадка войск саюзнікаў пад камандаваннем Эйзенхауэра ў Паўночнай Афрыцы восенню таго ж года) ім не ўдалося яе ажыццявіць.

Аднак у «завяшчанні» Гітлер ні слова не сказаў ні аб змове супраць Франко, ні аб сапраўдным характары іспана-германскіх адносін 1940—1943 гадоў; у 1945 годзе ён як ні ў чым ні было гаварыў, што ўцягнуць Іспанію ў вайну было прасцей простага, «Франко незвычайна ўзвінчваў цану за ўступленне Іспаніі ў вайну, — гаварыў Гітлер 10 лютага 1945 года. — Тым не менш я перакананы, што, нягледзячы на сістэматычны сабатаж яго швагра-езуіта (Серано Суньера, — А. Г.), ён згадзіўся б выступіць разам з намі на даволі разумных умовах — абяцанне кавалка французскай тэрыторыі для ўціхамірання яго гардыні і вялікага кавалка Алжыра як адчувальнага матэрыяльнага ўзнагароджання. Паколькі, аднак, Іспанія не магла зрабіць істотнага ўкладу, я прыйшоў да вываду, што яе прамое ўмяшанне было нежаданае. Праўда, яе ўдзел у вайне даў бы нам магчымасць заняць Гібралтар. З другога боку, уступленне Іспаніі ў вайну на многія кіламетры падоўжыла б берагавую паласу ў Атлантыцы, якую нам прыходзілася б абараняць ад Сан-Себасцьяна да Кадыса... У цэлым, забяспечыўшы нейтралітэт Іберыйскага паўвострава, Іспанія аказала нам адзіную паслугу, магчымую для яе ў гэтай вайне. Шчыра кажучы, мець на шыі Італію — ужо дастатковы груз, і якія б ні былі якасці іспанскага салдата, Іспанія, улічваючы яе галечу і непадрыхтаванасць, была б хутчэй цяжарам, чым здабыткам».

У СЛУЖБЕ НАРОДА

Уладзіслаў Бароўскі

Аляксандр Аляксеюк

Яўгеній Квасік

Аляксандр Плешук

На калідоры павятовай камендатуры міліцыі ў Сямяцічах вісіць сценгазетка. Вялікія літары абвяшчаюць: «У службе народа». Словы, бы бронза. Але на гэты раз яны не грашаць пустаслоўем. Падыходжу бліжэй. Зрок прыкоўвае сумная фатаграфія — дакумент: тры труны, а за імі натоўп людзей — жанчыны і мужчыны, моладзь, дзеці. На тварах застыўшы боль і нянавісць.

Няма патрэбы чытаць паясняючых подпісаў. Успаміны віхрам пераносяць мяне ў вёску Машчона Паньская. Раскінулася яна ў даліне між чыгуначнай а шасейнай дарогамі, прытулілася адным бокам да альшыны і рачулкі, а другім — да саснавога ляску. З яго ў белы дзень прыйшлі... але гэта здарылася крыху пазней.

У Машчоне Паньскай давялося мне пабываць некалькі разоў. Пасылалі з Павятовага праўлення Саюза польскай моладзі. Найперш заўсёды я наведваў сям'ю Карпюкоў. Яны склікалі жыхараў на сходы, яны памагалі вырашыць усе важнейшыя справы, іх добра ведалі ў наваколлі, яны адважыліся абсталяваць у сябе ў свіране ГС-аўскую краму. Яны былі армоўцамі: бацька і двух сыноў.

Гляджу на пастарэлы здымак са сценгазеткі і прыпамінаецца мне, што давялося таксама адвезці іх у апошнюю дарогу на могільнік у Жырчыцах. І не здзіўляюся, што аўтары сваю газетку назвалі загалоўкам: «У службе народа».

Цяпер у Сямяціцкім павеце звыш паўтысячы армоўцаў, у ваяводстве — каля 8-мі тысяч. Не, бандытаў яны не праследуюць, бо іх даўно няма. «Лямпарт», што разам са сваімі калежкамі пастраляў знянацку Карпюкоў, даўно знішчаны. Цяпер армоўцы нават зброі не носяць. Маюць з ёю дачыненне толькі тады, калі вучаць іх страляць, або тады, калі неабходна кінуцца ў пагоню за ўзброеным злачынцам.

Аднак, калі завесці гутарку з армоўцамі, асабліва з гэтымі старэйшымі, іх аповесць амаль як правіла пачынаецца ад успамінаў пра сутычкі з «лямпартамі», «сэмпамі», «тыгрысамі» і іншымі «млотамі» з бандыцкага падполля. Але мяне больш цікавіць, што робяць, чым займаюцца армоўцы цяпер.

— Што цяпер? — чухаецца ў пасівелую галаву Уладзіслаў Бароўскі, армовец ад 1948 года, рабочы нурэцкага тартака.

— Раскажыце, таварыш Бароўскі, — падказвае мясцовы міліцыянер, — як за браканерам Антонам Вакулюком з Забалоцця сачылі, як спекулянта Базылюка выследзілі, як арыштавалі злодзея Назара Філаця, які ўкраў веласіпед з-пад нурэцкай гасподы.

— З гэтым то было так, — уключаецца Бароўскі. — Меў я патрульную службу. Было гэта восенню 1964 года. Ішоў дарогай на Залессе. У міліцэйскай камендатуры сказалі мне, што ўплыла заяўка аб пакражы веласіпеда. На дарозе бачу чалавека, які вядзе веласіпед. З выгляду як бы гэты самы. Спыняю яго, прашу дакументы. Рэестрацыйнай карты няма. Гляджу на нумар. А як жа! Гэты самы. Дык я тады зладзея за каўнер і ў камендатуру. Паўгода потым адсядзеў.

Сядзім і гутарым у памяшканні нурэцкай камендатуры. Штораз заходзяць сюды новыя армоўцы. Усе ў дапасаваных сіня-шэрых армоўскіх мундзірах.

— Армоўцаў нашых, — інфармуе старшы рэферэнт па справах ОРМО з павятовай міліцэйскай камендатуры ў Сямяцічах, паручнік Язэп Ставінскі, — наставіяем цяпер на парадкава-забеспячальную службу. Кожны армовец самастойна або з міліцыянерам ці з другім армоўцам трымае службу 3—4 разы ў месяц, а калі трэба дык і некалькі разоў на тыдзень. Правяраюць, ці замкі ў крамах не сарваны, сочаць за парадкам, асабліва ў час свята і іншага роду ўрачыстасцей, ахраняюць прадпрыемствы, уціхамірваюць надта ж бойкіх хуліганаў. Тут на станцыі Нурэц (і не толькі тут) мы а кожнай гадзіне дня і ночы можам, калі спатрэбіцца, сабраць усіх армоўцаў на працягу 15-ці мінут.

Потым расказвае таварыш Аляксандр Плешук. Армоўцам стаў у сваёй роднай вёсцы Залессе яшчэ ў 1947 годзе. Бараніўся перад бандытамі і сам іх граміў. Цяпер працуе ў нурэцкім ГС-е. І зноў паўтараюцца аповесці пра змаганні са спекулянтамі, самагоншчыкамі і аб начных патрулях.

Аляксандр Алексеюк уступіў у ОРМО ўжо ў 1955 годзе.

— Аднойчы для тартачнага каня прывезлі сена і салому. Малавата неяк яго было. Мы зацікавіліся. Аказалася, што рахунак быў выстаўлены на многа больш. Паведамілі міліцыю. Правялі зараз пералік і злачынства выявілася.

— Ён, — мясцовы міліцыянер паказвае на Алексеюка, — дапамог нам устанавіць адрас аднаго нажаўніка, які ўцёк аж у Вроцлаў і там скрываўся амаль год часу.

— А пра гэты бункер у лесе за Нурцом забыў? — прыпамінае паручнік Ставінскі.

— Што там успамінаць! Пару малакасосаў захацела сабе забавіцца...

— Добрая табе забава, — адзываецца Бароўскі, — калі ўжо карабін мелі і, як кажуць, нейкі кіёск абшабравалі!

— Дык пайшоў я на грыбы. У зацішным гушчары бачу хтосьці сабе нейкі бункер рыхтуе. Ужо яма выкапана і футрына на дзверы ўстаўлена. Падумаў, што гэта лясніцтва. Пайшоў другі раз і зноў заглянуў у гэтае самае месца, але тут ўсё было так гладка замаскавана, быццам нічога ніхто тут не рабіў. Гэта мяне насцярожыла. Заявіў у міліцыю. І разам з міліцыянерамі адчынілі мы гэты бункер. Потым выявілася, што меў ён служыць як сховішча на тавары для нейкіх маладых зладзеяў, яшчэ школьнага ўзросту.

Чацвёрты сярод маіх сённяшніх субяседнікаў, Яўгеній Квасік, з'яўляецца спецыялістам ад змаганняў з несумленнымі шафёрамі, матацыклістамі і возчыкамі. Хаця ў яго 13-цігадовай армоўскай службе здаралася сутыкацца і са спекулянтамі, і з уласнікамі гарэлачных патаемак, і з хуліганамі, а нават хабарнікамі. Вось Францішак Кажанецкі, які працаваў як вагавы, дзякуючы пільнасці армоўца, не толькі перастаў збіраць хабар ад сялян, але яшчэ і паўтара года адсядзеў за кратамі.

— А не забудзьце напісаць, — прыпамінае паручнік Ставінскі, — што нашыя армоўцы ахвотна ўключаюцца да працы грамадскім чынам.

І гэта праўда. Бачылі іх пры пабудове крамаў у Тымянцы, Вілінаве і ў вёсцы Нурэц, а Уладзіслаў Бароўскі восенню 1964 года сарганізаваў увесь калектыў нурэцкага тартака на чын пры пабудове фундаментаў мясцовага пункта аховы здароўя. Сёлета на ліпеньскае свята мае быць ён перадазаны ў карыстанне лекарам і іх пацыентам.

Калі развітваюся з прадстаўнікамі нурэцкіх армоўцаў (усіх не было патрэбы склікаць), запрашаюць яны мяне на 19 лютага ў Мілейчыцы. Збярэцца іх там амаль дзве сотні. З тэрыторыі Мілейчыцкай і Нурэцкай міліцэйскіх камендатур. Будуць урачыста адзначаць сваё 20-цігоддзе — 20 год вернай службы для народа. Усяго вам найлепшага, таварышы, і ў наступным дваццацігоддзі!

ВІКТАР РУДЧЫК
Фота: аўтара

ЗІМОЮ
аб леце

Кожны год арганізатары гарцэрскай летняй акцыі маюць вялікія клопаты з так званай базай для лагераў. Пабудова кухні, сталовай, складаў ці санітарнага абсталявання забірае штогод значныя фінансавыя выдаткі, якія маглі б быць выкарыстаны на палепшэнне харчавання. Пасля заканчэння акцыі ўсё трэба разбіраць і звозіць у павятовы цэнтр, за што таксама трэба плаціць.

Каб прадухіліць непатрэбныя выдаткі і палепшыць умовы гарцэрскіх лагераў Ваяводская рада прыяцеляў гарцэрства і Прэзідыум ВРН пастанавілі прыйсці гарцэрам з дапамогай ў стварэнні пастаянных лагерных баз. Ужо 18 паветаў зláжыла ўступныя дакументацыі на іх пабудову. Найбольш заавансаваныя працы наглядаецца ў Зялёнай каля Беластока, дзе штогод адпачывае моладзь з горада Беластока, на Пульку, для моладзі з Беластоцкага павета і іншых.

Пабудову пастаянных баз прадугледжваецца рабіць грамадскім чынам. Для кожнага лагернага цэнтра Прэзідыум ВРН абавязаўся прызначыць 15 тысяч злотых, а Ваяводскі Камітэт фізічнай культуры і турыстыкі забавязаўся пабудаваць 5 купальных курортаў.

(ак)

Самая саладкая расліна

(Працяг са стар. 2)

касць цукру павялічваецца за адзін дзень на 1%.

Існуюць і іншыя рэчы, якія аказваюць значны ўплыў на ўраджай. Папершае, добрае поле і, падругое, добрае арганічнае і мінеральнае ўгнаенне. Добры ўраджай буракоў забірае з 1 га глебы каля 200 кг азоту, 70 кг фосфару і да 240 кг калію. Гэта азначае, што столькі мінеральных угнаенняў трэба ўнесці ў глебу, а нават значна больш, таму што расліна не можа выкарыстаць угнаенне ў 100%.

Даўно ўжо вядуцца доследы над уплывам мікраэлементаў на ўраджай. У першую чаргу бярэцца пад увагу бор, цынк, марганец, медзь. На Беласточчыне ў некаторых гаспадарках прымяняюцца ўгнаенні з борам. Сцверджана, што 20 кг бору на гектар дае павышэнне ўраджаю на 32 ц. Буракі рэагуюць на іншыя мікраэлементы. Таму варта звярнуць на гэтыя справы больш увагі.

Інж. М. Сухажэбрскі

ФЕЛЬЕТОН

Гайнаўскія мары аб вясне

Галоўную, і па выгляду, найбольш старынную вуліцу М. Бучка ў Гайнаўцы можна б залічыць да гандлёвага Уол Стрыту. Што хата — 2 шыльды. Без шыльдаў хаты дарма шукаць. Цікавая вуліца ў цікавай Гайнаўцы. Прайшоўшы — прашпацыраваўшы яе зусім не злуеш на калег, якія разбегліся за важнымі справамі і забылі пра цябе. Ты ідзеш па вуліцы і адкрываеш сапраўдныя цуды.

На кожным кроку, значыць, шыльды, магазіны. У вачах роіцца, не злічыць пякарняў. Але... Нейкая старэнькая бабка пытае якраз пра пякарню. Хоча (адразу тлумачыцца) булачку купіць. Выцягаеш палец, каб ветліва ёй паказаць і... няма пякарні. Руку б даў адцяць, толькі што бачыў. Што за прывід! Што за ігра шыльдаў на Гайнаўскай вуліцы!

Вось пад нумарам 28, а як жа! — наклеена на акне знутры: „Obcym wstęp wzbroniony". Вядома, праз забарону саграшыла Ева. І цяпер усе яе патомкі ведаюць: хочаш выклікаць у жанчыны зацікаўленне, скажы (ці напішы), што забаронена.

Абавязкова трэба даведацца, што тут на гайнаўскай вуліцы забаронена. Дарма. Старазаконнае кароткае і без дыскусіі: забаронена, і ўсё. Дом 26 — па-суседску. Веснавая каляровая шыльда. Якой жа радасцю напаўняе вочы! Так бы ўзяў з яе кісць вінаграду, а хоць бы і радзімую чырвонабокую радзіску і пахрупаў. Надпіс інфармуе: „Tu można nabyć" — і паказальнік уніз. Там усе цуды агарода і саду. У магазіне ўсяго няма, але гэта прабачым. Зіма.

Тым больш, што (увага!) па-суседску, у доме без нумара, вабіць нас такая ж шыльда. Зусім такая самая. „Tu można nabyć" і — паказальнік: вінаград, радзіска, бурачкі, слівачкі, яблычкі — усе, як мары аб вясне

На сэрцы адліга, на твары задавальненне: мо тут злаўлю апельсінчык. Толькі... што гэта... на выстаўцы, за бруднай шыбай акна — гумовыя рукавіцы. Знімаеш нагу са ступенькі і кідаеш вокам у акно. Кідаеш і... адкідаешся назад. Замест апельсінчыка ў магазіне, пад такой цудоўнай шыльдай, пастронкі — белыя, павабныя. У горле сохне, і бяжыш, бяжыш. ужо без вогляддкі на ўсе шыльды, у «Гайнавянку», глынуць гарачага чаю з лімонам. Добры чай атрымліваеш ад ветлівых тут і мілых афіцыянтак, але без кружочка лімона. У прыемнай «Гайнавянцы» лімоны прадаюцца (іх у буфеце поўна) на кілаграмы, штукі, але чаю з адным кружочкам на жаль... Ах, у розных людзей розныя парадкі!

Вера Леўчук

P. S. Калі нагнала каму слінкі прыгожымі гайнаўскімі шыльдамі, спяшаюся данесці, каму імі ўдзячна Гайнаўка: „RSOP Bielsk-Podlaski", што выкладаецца „Rejonowa spółdzielnia ogrodniczo-pszczelarska — Bielsk -Podl." (вл)

АДНЫМ СКАЗАМ

Чытальніцкі конкурс «Здароўе і культура — асновай сучаснай сям'і» — прадаўжаецца. Некаторыя паветы (на жаль, не беларускія), як Голдап, Монькі, Ломжа, Элк карыстаюць з конкурсу добра, што прыносіць славу іх жанчынам. Гайнаўскі цягнецца ззаду. Пахваліць трэба ініцыятыву супрацьалкагольных камітэтаў у Аўгустове, Лапах і Беластоку, якія пэўныя сумы прызначылі на пакупку адпаведнай літаратуры. І паганіць трэба гурткі ЗМВ, што не ўключыліся ў конкурс.

*

У Нарве на Гайнаўшчыне працуе ўніверсітэт для бацькоў. І справядліва, што ў яго заняткі ўключана тэма здароўя і выхавання сям'і.

З цыкла «Усё аб Белавежы» ў апошнюю нядзелю студзеня Таварыства прыяцеляў Белавежы правяло ў мясцовай святліцы лекцыю на тэму: «Найбольшыя і найстарэйшыя дрэвы ў Белавежскай пушчы». Была гэта лекцыя др. Рышарда Зарэмбы са СГГВ у Варшаве.

*

Ваяводская камісія прафсаюзаў паклікала арганізацыйны камітэт культурнага фестывалю прафсаюзаў, які будзе працягвацца на працягу ўсяго 1966 года.

*

У т. зв. «Студыё 66» на малой сцэне беластоцкага тэатра адбылася прэм'ера п'есы Віткевіча ў пастаноўцы дыр. Зэгальскага «Саната Вельзевула» (Вельзевул у рэлігійнай тэрміналогіі галоўны д'ябал, князь пекла). П'еса высмейвае фармальныя пошукі чыстага мастацтва, вялікасць формы. Гэта вельмі актуальная рэч, хоць напісана ў пачатку нашага стагоддзя. Дыр. Зэгальскі выдабыў якраз гэтую актуальнасць. (вл)

На здымку: Яніна Татарчук у сваёй халоднай бібліятэцы

Фота: А. К.

Педагагічныя бібліятэкі

Ніводнай прафесіі нельга добра выконваць, калі не паглыбляеш ведаў з гэтай галіны нават «дамашнім» спосабам.

З мэтай стварэння як мага лепшых умоў для настаўнікаў, асветныя ўлады стварылі педагагічныя бібліятэкі. Існуюць яны ў кожным павеце і ваяводскім цэнтры.

У педагагічнай бібліятэцы ў Бельску мы засталі яе кіраўніка Яніну Татарчук. Па прафесіі яна настаўніца. Так што ўсе праблемы і патрэбы настаўнікаў ёй не чужыя.

— Каму перш за ўсё служыць ваша бібліятэка? — звaрочваюся да пані Яніны.

— Перш за ўсё дапамагаем тым настаўнікам, што вучацца завочна. А ўсе яны пасля заканчэння навукі застаюцца пастаяннымі чытачамі. Гэта абсалютна не азначае, што не маем настаўнікаў — чытачоў, якія нідзе не вучацца. Бібліятэка наша налічвае 5.012 кніжак і ў асноўным забяспечана патрэбнымі кніжкамі. Апрача гэтага, бібліятэка наша павінна быць (але не ёсць) цэнтрам працы метадычных настаўніцкіх секцый.

— Якія кніжкі групуе бібліятэка?

— Кнігазбор, можна сказаць, розны. Але паводле правіл і так яно ёсць, 50% — гэта педагагічная і метадычная літаратура, якой многа паявілася ў перыяд увядзення школьнай рэформы. Чытач можа ў нашай бібліятэцы знайсці нават самую навейшую метадычную літаратуру да ўсіх прадметаў.

Маем таксама педагагічныя і прадметныя часопісы, польскія і на рускай мове.

— А ці маеце метадычную літаратуру да беларускай мовы?

— Не толькі метадычнай, але ніякай літаратуры на беларускай мове і для настаўнікаў беларускай мовы няма. Шчыра гаворачы, некаторыя часопісы можна было б выпісаць, але неяк ніхто нам на гэта не звяртаў увагі і так засталося.

Далей размовы нельга было весці, таму што ў памяшканні бібліятэкі вельмі холадна. Але я вырашыў пазнаёміцца з тым, як у іншых, уключна з ваяводскай, педагагічных бібліятэках, выглядае справа літаратуры для настаўнікаў беларускай мовы. Аказваецца, што нідзе аніводнай кніжачкі.

Вельмі дзіўна. Калі глядзім на выстаўкі ў «Доме Кніжкі» ці ў каталогі педагагічных бібліятэк, дык можна тут пабачыць метадычныя дапаможнікі да розных замежных моў, а вось да беларускай мовы няма. Варта пры аказіі запытаць адказных адміністратараў асветы, што яны аб гэтым думаюць. Усё ж справа вельмі важная. Самаадукацыя.

А. Карпюк

Э. Лінк і іншыя з Гайнаўскага

Сімпатычны, пагодны твар. Вочы глядзяць сардэчна і проста. Харошыя вочы чалавека. Старэйшы адзін, старэйшы з сівымі валасамі, барадой і падоўжным тварам другі. Абодва з'яўляюцца апекунамі Польскага камітэта грамадскай дапамогі. Працуюць у Гайнаўцы. Пагодны **Эдвард Лінк** і сівавалосы **Язэп Засім**. Іх праца асаблівая. Эдвард Лінк мае пад апекай вялікую частку горада: Гурнае, Юдзянку, Выдмухова, рабочую калёнію. Жыве сярод людзей, для якіх жыве. Ужо на пенсіі, скромнай, вельмі скромнай, тым больш, што яшчэ з сям'ёй. Ідзе ў хаты, пазнае іх быт, «вылоўлівае» патрабуючых. Патрэбны яму тыя, хто сапраўды патрабуе дапамогі. Гэта людзі старыя, сіраты, паўсіраты, дзеці судовым прыгаворам пазбаўленыя няласкавага мацярынства.

4 тысячы сямействаў ведае Эдвард Лінк. Ідзе да ўсіх. Да адных, каб даць, да іншых, каб узяць. Гэтыя другія не заўсёды добра разумеюць Лінка, і яго калегаў. Прычыны бываюць розныя. Але вочы апекуноў — павятовых, грамадскіх, вясковых, гарадскіх, — верце, поўныя надзеі. «Узнагародай для нас — задавальненне тых, што атрымліваюць», — гэта Язэп Засім, — «калі з людскіх вачэй б'е ўдзячнасць».

Па Гайнаўскім павеце, які належыць да перадавых у апецы над патрабуючымі, рассеяны апекуны, людзі сваёй вёскі, чулыя на крыўду і патрэбы іншых і не шкадуючыя часу на такую дзейнасць. Яны пераважна ўжо старэйшыя. Моладзь у такую дзейнасць не надта ўваходзіць (гэта нават правільна). Гаворыцца, што апекуны могуць многа добрага зрабіць.

Адзін з нямногіх маладых **Мікалай Крук** з Навасадаў — аграном і добры набытак для харытатыўнай дзейнасці.

Іван Байко з Семяноўкі сам (бо мае такое права апекун) накіраваў просьбу ў суд у справе аліментаў.

Яфім Корзун з Арэшкава, **Кастусь Яканюк** з Старога Корніна, **Эдвард Галабурда** з Чарэмхі — усё ж такі ёсць прыклады добрых, актыўных людзей. Адна толькі Гайнаўка мае іх шэсць. Усім належыць пахвала, а я назвала прозвішчы на пачатку двух. Яшчэ адно — Чэславы Ендрас — як прыклад жаночых.

На вёску, на вёску больш увагі з дзейнасцю Камітэта дапамогі. Адсюль вялікая роля вясковых апекуноў, тых найважнейшых. Вочы, з якіх б'е радасць — найбольшая ўзнагарода за такую працу. (вл)

У ПОШУКАХ НЕСПАКОЙНЫХ

СЯМЯЦІЦКАЕ ПАДКАРПАЦЦЕ

Вёска адным бокам пахілілася ўніз. На вышэйшым баку — школа з двайной тэлевізійнай антэнай: на Беласток і на Мінск. Ніжэй — нецікавая хата, у якой ГРН скромна цягне свой плуг. Далей лес пад грубай зімовай пярынай. Прыгожа тут і выражаем гэта голасна. «Сямяціцкае падкарпацце», — кіраўнік дома культуры з Сямяціч акрэслівае трапна. Гэта хваліста-лясісты раён павета, у грамадскай вёсцы якога, Бацікаx Сярэдніх, мы затрымліваемся.

Там вышэй, у парку-лесе пакінулі мясцовы ПОМ, аб якім вядома, што адзіны на сямяціцкім падкарпацці робіць нешта для культуры свайго раёна. Аб гэтым ПОМ-е наогул варта пару слоў. Ён адзіны ў Сямяціцкім павеце. Вялікае прадпрыемства з 85 працаўнікамі. Распаложаны сярод дрэў у даўнейшым палацы (хоць дом палацам і не пахне) графа Цяцерскага, дзівака, збіральніка рэдкіх асаблівасцей.

ПОМ працуе ад 1954 года і яго нязменным дырэктарам усё **Аляксандр Зэмброўскі,** чалавек, які напэўна патрануе помаўскаму, а апошнім часам і гэсаўскаму клубу. Многа тут помаўскага: само памяшканне, тэлевізар, атапленне, прыбіранне. ГС прылучыўся з крэсламі, сталамі і штатным кіраўніком. Высвятляюцца фільмы для дарослых і арганізуюцца ранішнікі для дзяцей. Ёсць кава, газеты. Прыходзіць многа людзей, асабліва моладзі. Усе 70 крэсел не паражнуюць. Большасць з вёсак: усіх трох Бацікаў (Бацікі Бліжэйшыя, Бацікі Сярэднія, Бацікі Далейшыя), Раманоўкі, Асаліна, Толвіна. У клубе, казалі, прыемна і цёпла, чаго не ўдалося спраўдзіць, бо кіраўнічкі **Рэні Баратыньскай** не знайшлося пад рукой. Вініць яе няма што, не былі яшчэ гадзіны дзейнасці клуба. Дзверы яго адчыняюцца пасля поўдня.

Старшыня Прэзідыум ГРН у Бацікаx Сярэдніх **Ян Мудэль** ведае, што акрамя ПОМ-а, «больш святліцы ў нас няма». Расказвае, што шум падымаўся ў мінулым годзе ў Бацікаx Далейшых. Хацелі клуб. Правадыром ініцыятывы была Лена Саўчук — сакратар Прэзідыума ГРН. Старшыня нічога супроць не мае «кавярня магла б быць». Праўда, бюджэт грамады ўжо на гэты год зацверджаны, але старшыня наогул не супраць выдаваць грошы на культурныя пачынанні, хоць некаторыя радныя падшэптваюць, што лепш на дарогі. Мабыць, людзі старэйшыя гэтыя радныя. Лена маладая, але прыватна даведваемся, што вось-вось выйдзе замуж. Некаторыя баяцца, што перастане тады шумець на тэму культуры, супакоіцца, бо так неяк на вёсцы ўжо вядзецца: калі замуж — канец усяму.

Нешта робіць і кіраўнік школы Ян Чэчук. Ён вакол школьнага тэлевізара гуртуе людзей. Пётр Новік — яго сваяк, працуе старшынёй павятовага аддзела ЗНП у Сямяцічах. Штодзень вяртаецца ў вёску. Ужо адно толькі спалучэнне названых людзей сямяціцкага падкарпацця павінна падказаць, што гэты прыгожы раён мае аднак сілу зруху. Людзі вартасныя і могуць многа. Нават хочуць, толькі ёсць нешта, а мо' не хапае нечага... паразумлення, напрыклад, неспакою, напрыклад, імкнення, напрыклад, каб сярод узгоркаў, далін, лясоў адзваўся згодны голас цікавых замыслаў і ініцыятыў.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ТРЫБУНА

(Працяг са стар. 1)

ляюць нейкую дзейнасць». (А ці ёсць такія? Вы ж, тав. Паўлючук, сабе пярэчыце! Ну а калі ўжо прызнаеце, што такія ёсць, то падайце, як імі «заняцца»). І далей піша: «...дазваляючы адначасова «развязацца» тым гурткам, якія існуюць толькі ў паперах аддзелаў БГКТ». Але ж ніхто гурткоў сілай не «завязваў» і таму ніхто хіба і не думае забараняць «развязвацца».

А вось другая прапанова тав. Паўлючука: «Выпрацоўваць формы калектыўнага членства БГКТ цэлых вёсак, а калі гэта немагчыма — дзейнічаючых у гэтых вёсках устаноў (ГСаў, сельскагаспадарчых гурткоў і іншых»). Але як гэта рабіць тав. Паўлючук таксама не падае. Хіба можа так (пры дапамозе сафістыкі): прыедзе ў вёску старшыня ці сакратар ГП БГКТ, скліча ўсіх яе жыхараў на сход і аб'явіць ім, што ад сёння ўсе яны, ад старэйшага да маленькага з'яўляюцца калектыўным членам БГКТ, і павінны — як калектыўны член — уплачваць у касу ГП БГКТ столькі-то тысяч ці соцен злотых у год. Мікола Лобач — «вораг» гурткоў — у сваім дыскусійным артыкуле «Пад развагу» сцвярджае, што гурткі і праца з гурткамі была заўсёды найслабейшым звяном нашай дзейнасці», ну а як будзе са справай «калектыўных членаў», калі б нават і ўдалося іх дзе-нідзе арганізаваць?

А на мой погляд, справа прадстаўляецца зусім інакш: не ў тым, ці патрэбны БГКТ гурток, ці не, а ў тым — ці патрэбнае далей Беларускае грамадска-культурнае таварыства, а калі так, дык дзе яго месца, якая мае быць яго далейшая роля і якімі формамі і метадамі мае выражацца яго далейшая дзейнасць.

Дзесяць год таму, у акрэсленых абставінах таго часу ўтварылася Беларускае грамадска-культурнае таварыства, таму, што было на іх гэта грамадскае запатрабаванне беларускага асяроддзя, пражываючага ў Народнай Польшчы. Ці да часу ўтварэння БГКТ патрэбы нацыянальнай спецыфікі беларускага асяроддзя не заспакойваліся? Так, але партыя лічыла, што не дастаткова. Зрэшты, патрэбны быў хтосьці, хто б не толькі дбаў аб заспакойванні патрэб асяроддзя, але дапамагаў мабілізаваць і ўключаць беларускае асяроддзе ў плынь агульнакраёвай справы — будовы сацыялізма. Беларускае грамадска-культурнае таварыства на працягу дзесяці год рэалізавала пастаўленыя перад ім заданні (напэўна, не без памылак) і паконваючы на сваім шляху розныя перашкоды і цяжкасці. Часта пры шчырай дапамозе з боку адпаведных устаноў і, не аднаразова, пры шкодных, нават дыскрымінацыйных перашкаджаючых выбрыках паасобных несвядомых тупіц, а часам і свядомых ворагаў справы інтэрнацыяналізму. Але ніхто не запярэчыць таму, што БГКТ канчае дзесяцігадовы перыяд сваёй дзейнасці з вялікімі дасягненнямі ва ўсіх яе галінах, хоць, на жаль, дасягненні гэтыя — як у кожнай

НЕ-З ГУРТКОМ ЦІ БЕЗ ГУРТКА
А-З БГКТ ЦІ БЕЗ БГКТ

грамадскай дзейнасці — не могуць быць вымернымі ані ў кілаграмах, ані ў кубічных метрах, ці іншых вымерных канкрэтах.

Зараз трэба нам разважаць такую праблему: Ці БГКТ выканала ўжо астаткова свае заданні? Ці ёсць яшчэ грамадскае запатрабаванне ў беларускім асяроддзі на далейшую дзейнасць БГКТ?

БГКТ у беларускім асяроддзі цешыцца вялікім даверам і аўтарытэтам, а гэта значыць, што ёсць запатрабаванне на яго далейшую дзейнасць у асяроддзі, і гэта значыць, што перад БГКТ стаяць яшчэ вялікія заданні. Справа толькі ў тым, што формы і метады дзейнасці БГКТ не павінны быць такімі, як дагэтуль, бо змяніліся ў асяроддзі эканамічныя, грамадскія і культурна-асветныя абставіны, змяніліся яго патрэбы і адносіны да патрэб розных устаноў і арганізацый, дзейнічаючых у беларускім асяроддзі. Гэту праблему вельмі трапна аналізуюць і разважаюць у дыскусійных артыкулах таварышы Сакрат Яновіч і Аляксей Карпюк.

Тав. Карпюк сцвярджае, што пакуль не было БГКТ, улады на Беласточчыне больш-менш бачылі патрэбы беларускага асяроддзя і па меры магчымасці іх заспакойвалі. «Але справа пачала набіраць іншага характару, калі пачало сваю дзейнасць БГКТ. Вышэй ўспамянутыя ўстановы пачалі ўсе гэтыя справы спіхаць з сябе на таварыства. А трэба сказаць, што таварыства часта ахвотна, хаця бясправўна гэтыя абавязкі ўспрыймала на сябе... Дык чым павінна быць таварыства? Перад усім павінна быць інспіратарам і сігналізатарам, а таксама прадстаўніком спраў, якія адносяцца да беларускай нацыянальнасці».

А тав. Яновіч сцвярджае: «Беларускае грамадска-культурнае таварыства... даволі часта разумеецца як нейкае палітычнае прадстаўніцтва, якое павінна змагацца за «беларускія душы», гуртаваць іх пад сваімі «чыстанацыянальнымі сцягамі». Усе іншыя арганізацыі ды ўстановы — не беларускія, хаця і створаны яны беларусамі і для беларусаў. А беларускую нацыянальную спецыфіку зводзіць да БГКТ, ставіць яе на роўні з БГКТ — гэта, далікатна кажучы, непаразуменне. Уласцівае значэнне і ролю БГКТ бачу ў служэнні патрэбам перад усім усіх зацікаўленых арганізацый і ўстаноў, якія дзейнічаюць у беларускім асяроддзі». «Гэтыя арганізацыі і ўстановы могуць, маюць права і павінны разлічваць у сваёй дзейнасці на дапамогу БГКТ... Зварочванне залішняй увагі на ўнутрыарганізацыйныя справы БГКТ спіхае на далейшы план яго найбольш сэнсоўную і істотную ролю супрацоўніка».

Пад разважаннямі таварышоў Карпюка і Яновіча падпісваюся абедзвюма рукамі. Абапіраючыся на іх, не цяжка будзе нававыбранаму кіраўніцтву таварыства выпрацаваць адпаведныя формы і метады для далейшай дзейнасці БГКТ. У далейшым развіцці дзейнасці таварыству прыдзе на дапамогу ў першую чаргу партыя, чаго маем ужо добры прыклад у Бельску. Аб такой дапамозе хай падумаюць у сябе і другія праўленні аддзелаў БГКТ, а Галоўнае праўленне хай ім дапаможа ў гэтым праз Ваяводскі Камітэт ПАРП.

УЛАДЗІМІР СТАНКЕВІЧ

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

Да артыкула «Тарашкевіч ва ўспамінах»

Паважаны тав. Паўлючук.

Прачытаўшы Ваш артыкул «Тарашкевіч ва ўспамінах», надрукаваны ў «Ніве», не магу не запярэчыць некаторым фактам. Па-першае, я з дому не Шнітка, а Снітка. Другое, пра Радашковічы: яны ніколі не належалі да Сніткаў. Радашковічы ў Расіі лічыліся «заштатным горадам», а ў даўнія часы гэта быў горад з магдэбурскімі правамі. І горад меў шмат сваёй зямлі. Пасля рэвалюцыі ў заходняй Беларусі ў маткі засталося пара фальваркаў і адзін з іх — «Ферма» — знаходзіўся у граніцах г. Радашковіч, дзе мы і жылі ад 1922 да 1939 г. Мой бацька Андрэй Канстанцінавіч Снітка скончыў Рыжскі аграномічны палітэхнікум. Да рэвалюцыі ён меў досць вялікі абшар зямлі і лесу, але гэта амаль усё засталося ў Савецкім Саюзе. А бацька найбольш любіў археалогію і быў арганізатарам у 1911 г. Мінскага гісторыка - археалагічнага музея і да эвакуацыі з Мінска (1915 г.) быў яго загадчыкам. Выехаўшы ў 1915 г. у Глухаў Сумскай вобл., бацька працаваў настаўнікам у гімназіі і канчаў сваю працу «Гісторыя Слуцкага княства». Гэту працу маці мая перадала ў гістарычны аддзел Акадэміі навук БССР. Бацка памёр у 1920 г. Маці мая Елізавета Мікітаўна з Уласавых, як і бацька, была вельмі папулярная сярод мясцовых жыхараў, бо, не будучы медыкам, яна за дарма вельмі добра лячыла людзей, і, штопраўда, хроснікаў мела шмат.

Пра беларусаў я ад дзяцінства чула ад свайго дзядзькі Аляксандра Мікітавіча Уласава, першага рэдактара «Нашай Нівы», а пасля ў Мінску — «Сахі». Мой бацька, які лічыў сябе беларусам рускай культуры, часамі пісаў у «Нашу Ніву» артыкулы.

Увосень 1922 г. у Мігаўцы (фальварак дзядзькі каля Радашковіч) я пазнаёмілася з Браніславам Адамавічам. Да дзядзькі, як да арганізатара Беларускай гімназіі і Тав. Бел. Школы ў Радашковічах, прыязджала шмат беларусаў з Вільні і з другіх куткоў Беларусі.

Вясёлы, дасціпны, таварыскі Тарас, як яго ўсе тут звалі, адразу зрабіў на мяне вельмі сімпатычнае і мілае ўражанне. У той час ён быў дырэктарам Віленскай бел. гімназіі.

На зіму мы з маці паехалі ў Вільню, дзе часта спатыкаліся з Тарасам, а ў верасні 1923 г. быў наш шлюб, досыць арыгінальны, бо спачатку ў варшаўскай царкве, здаецца, на Смольнай вул., а праз пару дзён у Вільні, у касцеле св. Мікалая. І тады ў Тараса пачалося: пасольства, грамада, мітынгі, арышт, турмы, судовы працэс, зноў турма. нарэшце 8-месячны перапынак.

У гэты час мая маці, каб Тарас без перашкод мог працаваць і скончыць тлумачэнне «Іліяды», пабудавала ў садзе маленькую старожку — патульны пакойчык з 3 вокнамі на ўсе бакі, а спераду верандачка. Гэта мусіць і была тая «дача», пра якую Вы пісалі.

А што да маёй радаслоўнай, то наогул князёў мы у сваім родзе не мелі і тым больш Раманавых. Гэта ж трэба выдумаць такое!

Што да рэшты, то я заўсёды лічыла, што маці Браніслава Адамавіча звалася Алена, а Вы назвалі яе Вікторыя. Можа гэта і я мылілася. А што да дзядулі Чарняўскага, то Тарас мне заўсёды казаў, што дзед найбольш агітаваў усю радню, каб паслаць Бронюся ў гімназію, праўда, маючы надзею, што ўнук будзе ксяндзом. Мне здаецца, што аплата ў 25 руб, як Вы пісалі, за кватэру з харчаваннем малога хлапчука была немагчымая. Гэта ж у той час, тым больш для селяніна, былі вялікія грошы. А Тарас, жывучы ў ксяндза Маркоўскага на Зарэчнай вуліцы, меў толькі свой кут, а ежу прывозілі з дому.

Праўда, што за першы год вучобы бацька плаціў, але далей, як выдатніка яго ад аплаты звольнілі. З чацвёртага, ці пятага класа Тарас сам пачаў вучыць адстаючых вучняў і сам аплачваў за кватэру і іншыя выдаткі.

А каб ужо скончыць, хачу толькі яшчэ дадаць, што ў студзені 1925 г. у нас нарадзіўся сын — Радаслаў, які ў 1943 г. пайшоў у партызаны, а ў чэрвені 1944 г. падчас блакады быў забіты.

Вера Н жанкоўская

Ад аўтара артыкула:
Дарагая Вера Андрэеўна!

Шчыра перапрашаю за памылкі, якія закраліся, як Вы сцвярджаеце, да маіх артыкулаў аб Тарашкевічу. Са свайго боку хачу заўважыць, што заданнем маіх артыкулаў не было адкрыванне гістарычных ісцін, а толькі запіс у спапулярызаванай форме суб'ектыўных, асабістых успамінаў блізкіх Тарашкевічу людзей, на якіх у артыкулах выразна паклікаюся. Дзякую за папраўкі.

З пашанаю
Ул. ПАЎЛЮЧУК

КАЗКІ БЕЛАРУСКАГА ПАЛЕССЯ

Выдавецтва «Беларусь» зрабіла добрую і карысную справу, выпускаючы ў свет выбраныя казкі са збору вядомага этнографа і фальклярыста А. К. Сержпутоўскага[1]). Фальклорныя зборнікі А. К. Сержпутоўскага, выданыя ў 1911, 1926 і 1930 г. г., даўно сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. Складальнік зборнікаў, А. С. Фядосін здолеў правідлова і трапна адабраць патрэбныя фальклорныя тэксты. Удалай аказалася і сістэматызацыя выбраных казак і апавяданняў.

Зборнік адкрываецца невялікім, але змястоўным уступам, напісаным В. Бандарчыкам і А. Фядосіным, прысвечаным жыццю і навуковай дзейнасці выдатнага беларускага фальклярыста — этнографа А. К. Сержпутоўскага і аналізу ідэйна - тэматычнага зместу сабраных ім казак і апавяданняў.

Асноўнае месца ў зборніку займаюць казкі і апавяданні з рэзка выказанай сацыяльнай накіраванасцю.

Значнае месца адводзіцца і казкам і апавяданням на маральна - этычныя і бытавыя тэмы.

Казкі і апавяданні, змешчаныя ў зборніку, адрозніваюцца не толькі багаццем і разнастайнасцю ідэйна-тэматычнага зместу, але і дасканаласцю паэтычнай формы (кампазіцыі, стылю, лексікі). Як справядліва адзначыў вядомы рускі фальклярыст С. Саўчанка, «па жывапісу і прыгажосці расказу беларускія казкі не маюць сабе роўных»[2]). Гэтае выказванне дастасавальна і да гэтага зборніка.

Казкі і апавяданні, змешчаныя ў зборніку, маюць не толькі пазнавальнае, але і выхаваўчае значэнне. Дзякуючы сваёй мастацкай каштоўнасці і ідэйнаму багаццю яны памагаюць лепш пазнаваць гісторыю народа, яго спадзяванні і чаканні, дапамагаюць у выхоўванні патрыятызма.

Матэрыялы зборніка маюць таксама вялікае навуковае значэнне. Выдадзены дзевяцітысячным тыражом, могуць паслужыць каштоўнай крыніцаю для напісання значных навуковых даследванняў, прысвечаных тэорыі і **гісторыі** беларускіх казак, іх сувязі з фальклорам іншых народаў. Так, напрыклад, матэрыялы, змешчаныя ў зборніку, могуць дапамагаць у вытлумачэнні этымалогіі аналагічных, падобных казак і анекдотаў татар. Каб пацвердзіць сказанае, разгледзім тэксты некалькіх беларуска - татарскіх тоесных, падобных казак і анекдотаў.

Да ліку беларуска - татарскіх тоесных фальклорных твораў адносяцца наступныя казкі абодвух народаў: «За добрае злым заплата» — «Эйліке кемлік япма» (Не плаці злом за дабро) (паводле паказальніка Аарне - Андрэева № 155), «Хлапец-Удалец» — «Кічкенэ» (Маленькі) (паводле паказальніка Аарне-Андрэева № 700), «Марцыпаны» — «Ахмет-Ахай частуецца мылам» і іншыя. Амаль тэкстуальная блізкасць беларускіх і татарскіх казак і анекдотаў гаворыць аб тым, што яны маглі паявіцца ў фальклоры братніх народаў у выніку шматвяковых культурна-гістарычных сувязей, але акрэсліць дарогі пранікання гэтых зместаў да беларусаў і татараў — цяжка. таму што аналагічныя фальклорныя творы бытуюць і сярод **іншых** славянскіх і цюрскіх народаў.

У некаторых выпадках падабенства казак абодвух народаў агранічваецца толькі паасобнымі матывамі і эпізодамі. Так, напрыклад, вельмі падобны паміж сабою асобныя матывы і эпізоды беларускай казкі «Дваранін» і татарскага анекдота «Ахмет Ахай і мола». Агульнасці і зближэнню беларускіх і татарскіх казак садзейнічала запазычванне татарамі лепшых вуснапаэтычных твораў беларускага народа. Так, напрыклад, у беларусаў або іншых славянскіх народаў татары маглі запазычыць казку аб батраку, які з'еў адразу снеданне, абед і вячэру. Татарскі варыянт гэтай казкі літаральна падобны да тэксту беларускай казкі «Добры поп».

Сярод татараў намі зафіксавана і казка «Ленинниинъ акъкъикъаты» (Ленінская праўда), запазычаная з беларускага фальклора. Запазычаны характар татарскай казкі тлумачыцца тым, што яна тэкстуальна падобна да аднайменнай беларускай казкі «Ленінская праўда». Відаць, татарская казка з'яўляецца перакладам беларускай казкі «Ленінская праўда», апублікаванай у зборніку «Творчасць народаў СССР». Дарэчы, беларускую казку «Ленінская праўда» запазычылі не толькі татары, але і іншыя народы: рускія, украінцы, чувашы.

Вядома, сувязі беларускіх казак з татарскімі галоўным чынам мелі апасродкаваны характар, гэта значыць ажыццяўляліся праз фальклор іншых народаў — украінцаў і рускіх. Акрэсленую ролю ва ўмацаванні беларуска-татарскіх фальклорных сувязей адыгралі беларускія татары.

Вяртаючыся да аналізу рэцэнзаванага зборніка, мы павінны адзначыць, што адзіным недахопам яго з'яўляецца «апрацоўка» рэдактарам некаторых казак, што, зразумела, недапушчальна.

Кандыдат філалагічных навук
Р. МУЗАФАРАЎ
М. КАНАПАЦКІ

---

1) Казкі і апавяданні Беларускага Палесся. Са зборнікаў А. К. Сержпутоўскага. Складанне, падрыхтоўка тэксту і паказальнік да казак А. С. Фядосік. Рэдактар на грамадскіх пачатках В. К. Бандарчык. Прадмова В. К. Бандарчыка і А. С. Фядосіка. Мінск, «Беларусь», 1965, 324 стар., тыраж — 9000, цана 47 кап.

2) С. Саўчанка. Рускія народныя казкі, Кіеў, 1914, стар. 246.

Сельскагаспадарчы гурток у Чыжах

Сельскагаспадарчы гурток у Чыжах існуе ад 1959 г. Да 1964 г. сельскагаспадарчы гурток не выконваў належна сваіх абавязкаў і меў вялікія недахопы ў агульным балансе года працы. У канцы 1963 г. выбрана новае праўленне гуртка. Прэзасам быў выбраны Грыша Якімюк, дыспетчарам Васіль Чапюк, бухгалтарам Аляксандр Прафірук. Новае праўленне гуртка адразу ўзялося за працу. Хутка стала павялічвацца колькасць сельскагаспадарчых машын. Ёсць ужо чатыры трактарныя камплекты, тры малацільныя агрэгаты, два конных сеўнікі і многа іншых патрэбных машын ў сельскай гаспадарцы. Гурток павялічыўся да 51 члена.

Янка Грамадскі
Чыжы

Багата, калярова і вельмі аптымістычна прадстаўлялася выстаўка прац пацыентаў псіхіятрычнай бальніцы ў Харошчы. Яна была арганізавана па ініцыятыве кіраўніцтва бальніцы і паказала працу рук людзей, аб якіх мала ведаем. Дываны, шалі, плеценая мэбля, цацкі — усё прыгожае і вартаснае.

На здымку: фрагмент выстаўкі. (вл)

Фота: Ян Мазурэк

Каб магчымасці акрэслілі намеры

(Працяг са стар. 1)

трэчу, тады калі ва ўсёй Польшчы найменшая стаўка для члена Саюза польскіх пісьменнікаў складае 500 зл., а для пачынаючых аўтараў 200 зл. Мы атрымліваем за радок выдрукаванага верша не больш 8 злотых, тады як у польскім друку атрымліваюць 12—16 і 18 злотых. Нягледзячы на такі стан рэчаў, не дамагаемся ні 800 зл. за даклады, ні 500 зл. за аўтарскую сустрэчу, дамагаемся аднак, каб прэзідыум ГП БГКТ разгледзеў гэтыя справы і зразумеў, як многа мы працуем грамадска, і што больш вымагаць ад нас нельга. Дамагаемся перагледжання гэтых спраў і вырашэння іх у такой форме, якая не прыніжала б ні нашай годнасці, ні нашых элементарных інтарэсаў.

І справа наступная: выданні індывідуальных зборнікаў. Які ж з аўтараў не прагне мець сваю кніжку? Такое імкненне з'яўляецца найбольш натуральным і лагічным. За 10 год існавання Таварыства выдана тры зборнікі: Вагуркі, Барскага, Бурша. Ці гэта многа ці мала? Думаю, што вельмі мала. Ужо ў гэтай хвіліне дараслі да выдання кніг Раманчук, Швед, Чыквін. Яновіч... Калі выдадуць? Як нічога не зменіцца, дык, мабыць, у наступнай дзесяцігодцы ўсе яны не змесцяцца і адзін з іх мусіць пачакаць на 1977 год. Перспектыва невясёлая! Даволі часта дзеячы ГП БГКТ, разглядаючы гэтую справу, спасылаюцца на факт, што некаторыя нашы выданні, асабліва фельетоны дзядзькі Леваня, ляжаць і не знаходзяць пакупнікоў. Прычына такога стану для мяне зусім ясная. Ляжыць яна ў тыражах. Не магу зразумець, чаму польскія выдавецтвы выдаюць паэтычныя зборнікі тыражамі па 800 экземпляраў, а мы для беларускага насельніцтва, якое ў 150 разоў меншае, чым насельніцтва Польшчы, выдаем зборнікі тыражом 1500, 2500, або і 5000 тысяч экземпляраў. Навошта?! Ці ж не хапіла б 700 экземпляраў? Тады не будзем мець клопатаў з продажам.

Ці толькі гэтыя з'явы тармазяць развіццё нашай арганізацыі? Думаю, што прычын можна было шукаць і ў дзейнасці праўлення літаратурнага аб'яднання. Дрэнна сталася, што ні адзін з дыскутуючых не звярнуў на гэта ўвагі. Дрэнна, што часта «бунтуемся», але не высоўваем канструктыўных прапаноў. Зрэшты, на жаль. і двух «узбунтаваных» было членамі нашага праўлення: ды і адзін з іх членам выключна пасіўным. Таму і хацелася б жадаць нашай «Белавежы» і творчага фермента, і крытычнага гарэння, і смелых пошукаў, і здольнасці зразумець той факт, што кожны суб'ектыўны намер мусіць знаходзіць апраўданне ў аб'ектыўных магчымасцях.

А. БАРШЧЭЎСКІ

СЯДАЙЦЕ, ЕДЗЕМ!

■ Вялікае прызнанне акцыі «Сядайце, едзем» выказаў старшыня Ваяводскага праўлення сельскагаспадарчых гурткоў у Беластоку Юзэф Родзік: сучасны гаспадар не толькі добра сее, але ведае жыццё краіны. Сельскагаспадарчыя гурткі ў рамах акцыі едуць на шляхі тысячагоддзя. Цыкл такіх экскурсій арганізуе «Грамада» ў 1966 годзе. У сакавіку адправіцца першы спецыяльны. поезд з 500 перадавымі гаспадарамі сельскагаспадарчых гурткоў ваяводства. Паедуць яны ў першую сталіцу Польскай Дзяржавы — Гнезна, а таксама наведаюць Познань і іншыя мясцовасці.

■ Беластоцкі тэатр наведала 37 асоб — членаў драмгуртка з Выганова ў Бельскім павеце. Калектыў гэты працуе 15 год, паставіў рад п'ес, з якім многа выступаў у навакольных вёсках: Андрыянках, Боцьках, Себятыне. Але... сапраўднага тэатра не бачыў. (вл)

На Кубе карнавал — вялікая рэвія тэмпераменту.

ЗВЫШСІЛЬНЫЯ ЛЮДЗІ

Доследы псіхолагаў сведчаць аб тым, што органы пачуццяў сучаснага чалавека валодаюць сродкамі, якія перавышаюць у дзесяткі, сотні, а часам і ў тысячы разоў агульнапрынятыя меры. Напрыклад, некаторыя мастакі здольныя згледзець ухіл у прапорцыях 2-ух параўноўваемых прадметаў, калі ён не перавышае адной тысячнай іх велічыні. Вопытныя тэкстыльшчыкі разрозніваюць каля сотні адценняў чорнага колеру. Лётчыкі адчуваюць 3-працэнтныя адхіленні ліку абаротаў маторнага вінта. Наогул вядомы таксама здзіўляючыя доследы апошніх год у галіне «скурнага зроку».

Многія ведаюць, што нармальны чалавек у час нервовай узбудлівасці можа здзейсніць звышчалавечы пастулак. Баронячыся ад раз'юшаных сабак, людзі пераскаквалі трохметровыя перашкоды, прабуючы ўцячы з турмы, гнулі жалезныя пруты кратаў і г. д.

Нядаўна вучоныя ўстанавілі, што так гвалтоўнае ўсіленне фізічных сіл чалавека звязана з дзейнасцю мозга. У крытычных выпадках ён пасылае мускулам камандныя сігналы павышанага ўзроўню. Але такія выпадкі вельмі рэдкія. Наогул мозг высылае мускулам сігналы сярэдняга ўзроўню.

Амерыканскія біёлагі Эліс і Шнейдэрмайэр запрапанавалі метад, пры дапамозе якога можна штучна павялічыць фізічную сілу чалавека. Каманды, якія ідуць ад мозга да мускулаў, па дарозе перахопліваюцца і ўсільваюцца пры дапамозе партатыўных паўправадніковых узмацняльнікаў, убудаваных у арганізм чалавека.

Амерыканскія ваенныя плануюць, што такі метад дазволіць стварыць звышсільных салдат.

на шырокім свеце

Там, дзе нафта і атам

З Гардайі, праз Эль-Галеа, едзецца ў Гагар. Другая дарога — праз Аўарглю — вядзе ў горы Тасілі.

Абедзве дарогі лёгказапальныя. Адна праходзіць праз Рэган. Там французы праводзяць пробы са сваімі атамнымі бомбамі. Другая шаша праходзіць праз Хасі Месу. Там французы шукаюць нафты. Дзве дарогі. Дзве фірмы і адзін банк, які ўсё фінансуе. Тут, як кажуць, нічыя зямля. Дзікі захад усім шукальнікам золата. Але тыя, што кажуць аб нічыёй зямлі, моцна памыляюцца. Калі галы жэрлі яшчэ сырое мяса — тут квітнелі гарады. Калі кельты і візыготы жылі на дрэвах — тут будаваліся дарогі. 1400 кіламетраў на поўдзень ад Гардайі знаходзіцца найстаражытнейшая і найвялікшая галерэя карцін на скалах. Барэльефы так вялікія як Эйфелева вежа ў Парыжы — гэтым горадзе старажытных галаў. Фрэскі дваццацікіламетравай даўжыні. Як жывыя — чароды буйвалаў, сланоў і жыраф. Стройныя дзяўчаты чэшуць валасы. Закаханыя абдымаюцца — іх пацалунак трывае ўжо сем тысяч год. Ваёўнікі імчацца чатырохконнымі вазамі. Танцоркі з птушынымі галоўкамі. Паляўнічыя з лукамі і калчанамі — акамянелае сведчанне загінуўшага свету, чароўнае мастацтва мастакоў без прозвішча. Паўміралі сем тысяч год таму назад. Пад фрэскамі подпісы, далікатныя іерогліфы берберскай мовы. Гэтае пісьменства называецца «ціфінар», мова — «тамашэк». Тамашэк ужываецца па сённяшні дзень. «Ціфінарам» пішуць туарэгі Гагару і Тасілі. На гэтай «нічыёй» зямлі людзі ад сямі тысяч год умеюць пісаць і чытаць.

Аўаргля — гэта сметнік. На сметніку расце 200 тысяч фінікавых пальмаў. Пахнуць ружы, а сярод ружаў іржавеюць жалезныя трупы. Гэта могілкі машын — кадзілякі, мерседэсы, берліты, лейланды, шусоны, цыстэрны, трактары, бульдозеры. Пагнутыя сталёвыя пліты — ахвяры нафтавай гарачкі. Тысяча машын мусіць зіржавець, пасці, каб выпрыснуў хоць адзін нафтавы фантан. І дзесяць тысяч людзей. Далёка на поўначы горы Аўрэсу, усеяныя магіламі з часоў вайны за незалежнасць. Там спачылі мужчыны, якія баранілі скарбаў сваёй роднай зямлі. За тое загінулі.

На здымку: маладая берберка.

Аўаргля — гэта скрыжаванне аазіса і Тэхсасу. 15 год таму назад была сталіцаю сахарскай малярыі. Сёння няма камароў у Аўарглі. Нафтавым пралетарыям нельга памерці заўчасна.

Аўаргля ў пэўным сэнсе як бы знаходзіцца па-за сілаю алжырскай улады, як бы экстэрытарыяльная. На аэрадроме сярод пясчаных пагоркаў і жоўтых пірамідаў прызямляецца каравела. З гэтага цудоўнага самалёта выходзяць панове ў некамячачыхся касцюмах, дамы шаўковыя і дыяментавыя. Гэта каравела нідзе па дарозе не затрымлівалася. Увесь нафтавы бізнес як бы экстэрытарыяльны. Нафтавікі маюць сваю авіялінію Парыж — Аўаргля. Алжыр належыць алжырцам. Нафта — нафтавікам, акцыянерам.

Сто кіламетраў далей знаходзіцца Хасі Месу. Хто штосьці значыць на гэтым свеце — едзе туды машынаю. Хто нічога не значыць — ідзе пехатою сам або з караванам праз пясчаныя горы. Але бедныя і багатыя падарожнічаюць туды толькі ноччу. Удзень — горача. Неба чырвонае, як кроў. Бляск Хасі Месу відаць на трыста кіламетраў. Указальнікі на дарогах непатрэбны. Там палыхае дваццаць нафтавых капальняў, палыхае гіганцкае полымя на славу даходу і карысці. Усюды сталёвыя рыштаванні, лес цыстэрнаў, павуцінне труб, хмары ізалятараў, раскірачаныя мачты, а пад імі горад бляшаных баракаў. Тут жывуць рабочыя - нафтавікі. Яны размаўляюць па-арабску. На кіламетр вышэй — жывуць інжынеры і дырэктары. Яны размаўляюць па-французску. Калі горад «угары» хоча паразумецца з горадам «унізе», клічуць перакладчыка...

У Хасі Месу жыве не больш чым тузін жанчын. На дзікім усходзе, як і на дзікім захадзе, пануе мужчына. Тут і там, у нейкім кліматызаваным бары гаспадарыць нейкая «кліматызаваная» барманка. Яна халодная да мужчын, ніякая і ўсе б'юцца за яе. Як за нафту. Як за грошы. Як у Хасі Месу...

(а-ся)

— паводле «Кантынентаў»

На здымку: паселішча ў пустыні. Тут пясок усюды. Сярод пясчаных пагоркаў — пальмавыя гаі і купуластыя, ахоўныя дахі дамоў.

• Аляксей Карпюк •

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

У Ліпніку нас ужо чакаюць.

Алёшка Яроцкі прывёз цэлую фуру 76-міліметравых снарадаў, склаў пірамідкай. Яшчэ прывёз са Скраблякоў навабранцаў — Грышу Налівайку і Сашу Янкевіча. Абое трымаюць паміж калень дзесяцізарадкі СВТ з самаробнымі прыкладамі, як госці, ля вогнішча разглядаюцца. Люба таксама вярнулася не з пустымі рукамі. Абое спадзяваліся здзівіць нас, цяпер разумеюць, што ў параўнанні з выправай у Каўняны іхнія поспехі нішто. Люба з Яроцкім прагна ловяць урыўкі нашых узбуджаных фраз.

Падвечар на веласіпедзе падкатвае Міцька. Збіраемся хваліцца, а ён упікае:

— Усё ведаю. Адразу здагадаўся, чыя работа!

— Нават да Грабаўцоў дайшло?

— Пачакай, радавацца няма чаго. Вы, сабакі, застрэлілі там свайго чалавека! На цэлыя Каўняны быў адзін сумленны хлопец, і таго забілі...

Нашы твары выцягваюцца.

— Я-ак?

— Чорт вас ведае як!

Акрамя солтыса, там загінуў яшчэ фурман і той дзівак, якому прыспічыла з немцамі выпіць. Каторы з іх Міцькаў знаёмы?

— Думаеш, ты разабраўся б у той час, хто вораг, а хто прыяцель?! — бурчыць Косця.

— І разабраўся б! Каб быў там, то гэтага не здарылася б, будзьце пэўны!

187

— Хто табе перашкаджаў? Нябось, сам не захацеў брудзіцца, мэнтнуў да Вайцяхоўскага!

— Ці не вы мяне пасылалі ў леснічоўку?

— У праклятай вёсцы нават носа не было калі высерці, увесь час так і глядзі, каб з-за вугла не запусцілі ў цябе дыск з «Дзегцярова!»

— Найлепш пальнуў у першага, хто падвярнуўся пад руку, і годзе?

— Міцька, там разбірацца вельмі не было калі! — пераконвае і Кардаш. — Ды наогул, хлопцы, сваркай чалавека не вернеш з таго свету!

Я, камандзір, вінаваты найбольш, сяджу — нібы вады ў рот набраў, баюся, каб не чапілі мяне. Хвіліну маўчым.

— З партфелем што? — спрабую адцягнуць увагу.

— Ноччу прыйдзе чалавек, забярэ ў Гуту...

Размова не клеіцца. Нават Люба, Алёшка, скрабляцкія навабранцы адчуваюць сябе вінавата, не адважваюцца ўзняць на нас вочы.

— Вайна, — уздыхае камісар. — На вайне трапляюцца і нешчаслівыя выпадкі, што зробіш...

— Апраўданне знайсці мо-ожна! — з горыччу махае рукой Міцька. — Толькі ж так, хлопцы, доўга не наваюеш!

Зноў маўчанне, нібы на хаўтурах. Абняўшы калені, сумна глядзім у вогнішча. Разгарачаны Міцька абапіраецца адной рукой на руль, другой на сядло, глядзіць сабе пад ногі.

— І трэба ж было налезці пад руку якраз, от жа лёс чалавека! — паціскае плячыма Косця.

— А каторы з іх твой знаёмы? — вінавата пытаецца Сашка.

Міцька не адказвае.

188

— Фурману трапіла сляпая куля, — пачынае ўспамінаць камісар. — Солтысіха, сцерва, уцякла, хоць я цэлы дыск змарнаваў на яе! А той, каторы выпіваў з намі... — узнімае вочы на Кардаша.

— Ускочыў я ў сені, — тлумачыць Сашка, — і гэты тып нырае за мной! Я ў дзверы, ён у дзверы, закліналі праход! Ён здаравейшы за мяне, так і павалок за сабой. Мой кулямёт настаўлены на вуліцу, бо спадзяваўся, што самаахоўшчыкі пачнуць паліць па нас! Спуск узведзены, дзівак зачапіў кішэняй за дыск, сталі тузацца, чарга так і секанула яму ў грудзі, ён адразу абмяк! Чорт нанёс якраз!

— «Нанёс якраз», а чалавека няма! Дзеці, да зброі дапалі... Ану вас, рабіце, што сабе хочаце! — з вышыні свайго двухметравага росту начштаба зняважліва азірае нас, безнадзейна махае рукой, скача на веласіпед, знікае.

Зноў павісла няёмкае маўчанне.

Прыбягае бацька.

— Хлопцы, вы тут спакойна выграваецеся, вылежваецеся, нічога не чуеце, што робіцца на свеце! — нападае на нас.

— ?!.

— То ты нічога не ведаеш? У-у-у-у, а яшчэ і камандзір! Г... ты, а не камандзір пасля гэтага! У цябе павінна быць наладжана разведка спраўна, павінен усё наперад ведаць, яшчэ і бацьку сказаў бы, а не пытаўся б!

— Не цягні, кажы хутчэй!

— І скажу, паслухай! У Каўняны сёння прыйшло аднекуль мо з полк нашых. Колькі яны наклалі немцаў, прадажнікаў — ніхто і палічыць не здолее! Машынамі немцы сваіх вывозяць! Паўслухайцеся пайдзіце, што людзі па хатах гавораць, гудзе ўсюды, як вуллях!

189

ТРЫБУНА чытачоў

У ЗІМОВЫЯ ВЕЧАРЫ

Мінулі тыя гады, калі навінчане «рэзалі ў карты» да поўначы. Жанчыны перасталі прасці кудзелю.

А то бывала цэлы вечар сучаць гэтыя ніткі. Сёння вечар з'яўляецца адпачынкам па дзённай працы. Ёсць час на чытанне кніжак, газет. Цэпам малаціць не трэба! Вельмі часта моладзь і старэйшыя слухаюць рыёперадачы ў Яна Ляшкевіча. Сюды прыходзіць амаль цэлая вёска. Найбольш людзі цікавяцца паведамленнямі аб міжнародным палажэнні, а перш за ўсё амерыканскай агрэсіяй у В'етнаме. Кожную суботу многія навінчане ходзяць у кіно да вёскі Ласінка. Можна паглядзець там і тэлевізійныя перадачы. Вельмі часта можна паслухаць у святліцы ў Ласінцы песень, якія выконваюць нашыя спевакі Люда Банькоўская, Кацярына Банькоўская, Вера Ляшкевіч і Янка Каролька.

У святочныя вечары нашу вёску наведваюць хлопцы з Кавелы, якія часта прыносяць навасці з аколіцы, цікавяцца загадкамі і красвордамі. Сапраўды гэтыя хлопцы вельмі вясёлыя, яны ўмеюць развесяліць моладзь, любяць пажартаваць. Зімовыя вечары ў нас даволі вясёла праходзяць, як старэйшым, так і малодшым. Цяпер «жыць і не ўміраць», як кажа Анна Каранецка. Зараз супольна Кавела з Навінамі плануюць направіць святліцу. Калі ўсё добра пойдзе, то можа нават арганізуем гурток БГКТ.

Мікола Ялінік
в. Навіны

НА ПАСЯДЖЭННІ ЭКЗЕКУТЫВЫ

12. І. 1966 г. экзекутыва КП ПАРП у Сямяцічах выслухала справаздачу старшыні Сямяціцкага аддзела БГКТ у Мілейчыцах тав. Анатоля Мартыновіча аб працы Таварыства за астатнія два гады. У пасяджэнні апрача членаў экзекутывы прымалі ўдзел прадстаўнік КВ ПАРП тав. Сянкевіч, прадстаўнік ВРН аддзела Унутраных спраў тав. Куц. Ад імя ГП БГКТ быў старшыня тав. Хмялеўскі. Пасля справаздачы прысутныя задавалі многа пытанняў, на якія адказвалі старшыня Анатоль Мартыновіч і інструктар ГП БГКТ на Сямяціцкі павет Міхась Вішэнка.

А. М.

Калектывы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі

На Гайнаўшчыне апрача школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі працуе 55 калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, якія аб'ядноўваюць 630 чалавек. Зараз усе гэтыя калектывы прыступілі да тэарэтычных заняткаў. Выкладчыкамі з'яўляюцца грамадскія аграномы, працаўнікі павятовага праўлення сельскагаспадарчых гурткоў, настаўнікі. Да гэтага часу з калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі дзяржаўныя экзамены здало 101 асоба і атрымалі пасведчанні кваліфікаваных гаспадароў, а таксама права паступіць у скарочаныя сельскагаспадарчыя тэхнікумы, дзе можна далей працягваць вучобу. Частка гэтых людзей працуе зараз у сельскагаспадарчых гуртках на адказных пасадах, як бухгалтары, трактарысты, дыспазітары сельскагаспадарчых машын, а нават старшынямі сельскагаспадарчых гурткоў. Вучобу ў скарочаных тэхнікумах распачало 9 чалавек. Некаторыя з іх атрымалі аднаразовыя стыпендыі.

Здалі дзяржаўны экзамен на выдатна ў снежні 1965 года наступныя сяляне: Рыгор Міранчук з Навасад, Мікола Астапчук з Кавелы і Валянцін Вавёрка з Тапаркоў.

Віталіс Назарук
Гайнаўка

КУРС КРОЮ І ШЫЦЦЯ

Гурток вясковых гаспадынь у Пяньках (Беластоцкі павет) арганізаваўся ў 1963 годзе. Узначальвае яго Галена Амброжэй. Налічваецца ў гуртку 30 жанчын. Гэтая жаночая арганізацыя арганізавала шмат курсаў, як напрыклад кулінарны курс, курс перапрацоўкі фруктаў і гародніны, курс гафтавання, а ў бягучым годзе арганізаваны курс крою і шыцця. Дзякуючы гэтым курсам, жанчыны Пянькоў сталі лепшымі гаспадынямі і пашырылі свае тэарэтычныя і практычныя веды.

Ул. Азябла
Пянькі

СВЯТЛІЦА Ў ДУБІНАХ

Вёска Дубіны ляжыць каля самай Гайнаўкі, а нават і злучана адной вуліцай з Гайнаўкаю. У гэтай вёсцы ёсць прыгожая святліца. Яна стаіць па сярэдзіне Дубін. Жыхары Дубін, а таксама навакольных вёсак штодзень наведваюць святліцу. Тут можна паглядзець на перадачы тэлевізара, пайграць у шашкі, а таксама пачытаць цікавыя журналы. У кожную суботу і нядзелю высвятляюцца тут фільмы. Кіраўніком гэтай святліцы з'яўляецца Лёня Грыгарук. Ён вельмі добра адносіцца да людзей і дбае аб святліцы.

Мар'я Петручук
Ліпіны

Спатканне з тав. Дамінікоўскім

Усім вядомы ў нас грамадскія чыны моладзі і старэйшых Вілінава. Моладзь пасадзіла больш 10 га лесу. Разам са старэйшымі ўлажыла 800 метраў бруку. Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі і гуртка БГКТ арганізаваўся камітэт пабудовы вясковага Дома культуры. Але няма яшчэ тут святла, школьнага будынка. У людзей узнікла многа пытанняў. І таму па ініцыятыве партыйнай арганізацыі і гуртка БГКТ адбылося нядаўна спатканне жыхараў Вілінава са старшынёй Павятовай рады нарадовай тав. Дамінікоўскім. Тав. Дамінікоўскі расказаў аб планах павета, што зроблена, а што будзе рабіцца ў найбліжэйшыя гады. З гэтых планаў вынікае, што апрача Дома культуры да 1970 года Вілінава будзе мець святло, пабудуецца школа, да Вілінава будзе даходзіць ПКС.

Анатоль Мартыновіч
Вілінава

Аня Тарасевіч

У краме, што ў вёсцы Плянта, па дарозе з Новага Ляўкова ў Нараўку (Гайнаўскі павет), працуе маладая вясковая дзяўчына Аня Тарасевіч. У краме заўсёды чыста, усе тавары ўложаны дбайна і маюць свае акрэсленыя месцы, што прыдае добрую эстэтыку ўнутранаму выгляду крамы. Аня працуе ў краме ад нядаўна, бо пачала ў верасні 1965 года, але ўжо мае добры аўтарытэт сярод сваіх кліентаў, а гэта між іншым пасадзейнічала таму, што даходы ў краме значна павялічыліся. Прадаўшчыца, хаця маладая і да таго вучыцца завочна ў адным з беластоцкіх гандлёвых тэхнікумаў, працуе добра, не лічыцца з часам, заўсёды кожнаму парадзіць, што лепш выбраць, купіць.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

Папаўняюць веды

Тая частка вясковай моладзі ці нават старэйшых, якія па тых ці іншых прычынах не закончылі падставовай школы, горнецца да навукі і вучыцца ў вячэрніх школах. У вёсцы Плёскі (Бельскі павет) арганізаваны вячэрнія заняткі пры школе.

Лёня Леанюк
Плёскі

Сардэчныя тайны

ДАРАГОЕ СЭРЦАЙКА!

Мне 19 год. Я адзіная ў бацькоў на гаспадарцы. Брат мой пайшоў у прымы пару год таму. Бацькі мае таксама яшчэ не старыя. Другі ўжо год як я пакахала Януша. Януш з суседняй вёскі. Цяпер ён працуе ў горадзе далёка ад мяне (у іншым ваяводстве). Але ён выехаў толькі на два гады. Так што ён яшчэ мае там быць паўтара гады. Януш прыязджаў да мяне. Нават казаў, каб мы пажаніліся, але я не захацела. Я ж не пакіну сваіх бацькоў і не паеду да яго! Вырашыла лепш пачакаць, аж вернецца ў вёску і тады пажэнімся. Аднак апошнім часам адзін мой знаёмы, а таксама і некаторыя хлопцы сказалі мне, каб я не верыла Янушу, бо ён мае вельмі многа дзяўчат і ніколі са мною не ажэніцца. Мне стала прыкра. Я знервавалася моцна, узяла ўсе яго пісьмы, адаслала яму і напісала чаму гэтак пастуціла. Праз некалькі дзён Януш адпісаў мне і просіць мяне, каб так пахопна не рабіла, піша, што гэта ўсё выдумка і ён згодзен нават зараз прыехаць і ўзяць шлюб, каб толькі я паверыла, што ён мяне кахае і не думае мяне пакідаць. А таксама, што не мае ніякіх дзяўчат. Вельмі мяне просіць, каб я апамяталася і каб не рабіла такога глупства. Што рабіць? Каму верыць?

Люба
з Сямяціцкага павета

Дарагая Люба!

Ты сапраўды брыдка пастуціла. Ты не маеш рацыі, таму што людзі вельмі любяць пляткарыць, развясці кагосьці, а потым смяяцца. Таксама выглядае і ў тваім выпадку. Ты павінна як найхутчэй напісаць пісьмо да Януша і нават далікатна перапрасіць, што паверыла такім плёткам. Бо ж і сама пішаш, што ён хацеў даўно ўжо з табою жаніцца, але ты сама адлажыла. А як давер гэтага, дык прапанова Януша жаніцца з табой у кожную хвіліну, калі толькі ты выкажаш згоду на гэта. Памятай, Люба, трэба жыць сваім розумам, як кажуць людзі, тады напэўна лепш на гэтым выйдзеш. Маю надзею, што паступіш так, як я табе раю, тады і ізноў усё ў вас наладзіцца.

Жадаю вам шчасця

СЭРЦАЙКА!

— Ну-у? — смяёмся.

— Не верыце? — крыўдзіцца ён.

Бацька мае звычку перабольшваць, да яго слоў адношуся з асцярогай. Але неўзабаве з Дубава прыходзіць пасыльны з суседняга атрада.

— Вы нічога не чулі? Няўжо-о? — дзівіцца партызан. — Кажуць, на адну вёску нашы высадзілі дэсант з планёраў.

— Ого-о!

— Нават лёгкія гарматы высадзілі. Абкружылі немцаў, прадажнікаў, нарабілі месіва і адышлі ў лес. Камандзір паслаў мяне навязаць з імі кантакт.

— Ідзі навязвай!

Ноччу з'яўляецца сувязны са Страшава, ужо кажа пра савецкія танкі і браневік, якія пасылалі ў Каўнянах, — так сказалі салдаты з чыгуначнай аховы. Слухаем мы, нібы імяніннікі. Кладзёмся спаць рана, каб на світанні вырушыць у Скрабляцкі лес. Ад навін крыху супакойваемся, сумленне ўжо не мучыць.

Сярод ночы мяне нехта штурхае.

— Ты чаго зноў тут? — узіраюся на свайго начштаба: у яго блішчаць вочы, дыханне ўзбуджана.

— Уставай, Алёшка, і будзі Косцю, паедзем!

— Ачмурэў? Мы адпраўляемся зараз за шашу рыхтаваць у паход Смірнова - прапаршчыка.

— Глупства гэта! Няхай ідзе Люба з Яроцкім. Яны з такім жа поспехам прывядуць. Мы пойдзем у іншае месца!

— Што такое зноў? — бурчыць Косця, лянівa пазяхае.

— Хло-опцы, пад'ём! — ужо з жарам просіць Міцька. — Слухайце, халера на вас, сплюхі чортавыя! Каўняны яшчэ ўчора адвезлі крынкаўскаму амтскамісару рэшту зброі! Падвечар здалі яе і Янушы, Галынкаўцы, Валенты, Кухмы! А з Азяран і Голікаў мужыкі прыслалі да мяне паслоў. Прапануюць, каб зброю забралі ў іх мы. Ведаеце, колькі яе там? Пару фурманак! Цэлую роту можна ўзброіць!

З мяне сон нібы рукой здымае. Саджуся.

— Э-э-э, сама спаць яшчэ! — пазяхае камісар.

— Учора вы, чэрці, адным махам асвоілі ўсю поўнач! — хваліць Міцька. — Ад паслоў да майго бацькі адбою няма! Адкуль, заразы, даведаліся, што маю сувязь з партызанамі? Прыстаюць да старога, просяць, каб ім даравалі, бо не чакалі, што ў лесе з'явіліся партызаны.

— Ну то што? — флегматычна бурчыць Косця, скрабецца пад пахай.

Бадзяга, прыкідваецца, што яму ўсё роўна, і помсціць цяпер Міцьку. А я-то думаў, што Косця не злапомны!.. Чорт, ці здолее Люба з Алёшкам справіцца з групай? Стрэльне хто на шашы, разбяжыцца гэтае войска па лесе, як яго збярэш потым?!

— За шашой будуць чакаць нас два веласіпеды, грыбаўскія хлапчукі падгоняць. Націснем на педалі і праз гадзіну там будзем. Столькі зброі і не снілася нам! Хутчэй, бо амтскамісар яшчэ здагадаецца і раней нас пазбірае!..

На жыццёвым шляху кожнага чалавека трапляюцца свае гордзіевы вузлы. У мяне цяпер аж дух займае ад перспектывы, якая перад намі адкрывалася. Ніколі не быў так шчаслівы.

ПРАЦЯГ БУДЗЕ

190 191

КІНО

Праграма на 22—27. II. 1966 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Przebudzenie" (czeski), 22—23. „Susza" (brazylijski), 24—25. „Człowiek, który zabił Liberty Walancea" (USA), 26—27.

Кляшчэлі

„Wieczór trzech króli" (radz.), 22—23. „Okres próbny" (radz.), 24—25. „Premiera odwołana" (NRD), 26—27.

Дубіны

„Dwie strony medalu" (angl.), „Jest taki chłopak" (radz.), 25—27.

Нарва

„Drugi brzeg" (polski), „Czapajew" (radz.), 23—27.

Нараўка

„Przemytnik z Piemontu" (franc.), „Ostatni świadek" (NRD), 23—27.

Чыжы

„Nieletni świadek" (angl.), „Pieciu" (polski), 23—27.

Дубічы Царкоўныя

„Piąty wydział" (czeski), „Romeo, Julia i ciemność" (czeski), 23—27.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Judex, albo zbrodnia ukarana" (franc.), „Człowiek zza biurka" (włoski), 23—27.

Орля

„Mansarda" (polski), „Irena do domu" (polski), 23—27.

Райск

„Car Kałojan" (bułg.), „Rudą Julka" (franc.), 23—27.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Wraki" (polski), „Inspektor i noc" (bułg.), 23—27.

Мілейчыцы

„Torreador" (meksykański), 22—23. „Okres próbny" (radz.), 24—25. „Salto" (polski), 26—27.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Drzwi stoja otworem" (jugosłowiański), 22—23. „Manekin Pis" (holenderski), 24—25. „Był sobie dziad i baba" (radz.), 26—27.

Шудзялава

„Człowiek I-ego stulecia" (czeski), „Prawo i pięść" (polski), 23—27.

Сідра

„Sztubackie kłopoty" (czeski), 22—23. „Ktoś obok ciebie" (NRD), 24—25. „Oskarżony" (czeski), 26—27.

Сухаволя

„Szalone wakacje" (jugosł.), „Kosmos wzywa" (radz.), 26—27.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор

„Jadą goście, jadą" (polski), „Biała karawana" (radz.), 23—27.

Ліпск

„Ach te dzieci" (radz.), 26—27.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР «СВЕРШЧ»
(выязная група)

Кляшчэлі

„Uparty kotek" — 21.II.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie —14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok 1 Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Błk 563 D-3

— Глядзі, Пецька, тэлевізар!

АЎТАРЫТЭТ

— Гэта я трымаю аўтарытэт начальства, — гаварыў стары Дубовы Стол. — Да мяне многія баяцца і блізка падыходзіць, асабліва, калі начальнік па мне кулаком грукае.

Фанабэрыўся Стол, толькі не ведаў, што жыве ў ім чарвяк зазнайства, які точыць і точыць і без таго слабае яго нутро.

Хутка начальніка змянілі, а Стол — на дрывотню выкінулі. І там да яго ніхто не падыходзіць.

— Што ж, — думае Дубовы Стол. — хоць я і валяюся сярод гэтых чурбакоў, якія прыгодны толькі на дровы, але аўтарытэту не страціў. І тут мяне ўсе баяцца — бач, не падыходзяць.

Зм. Ш-ка

КІРАЎНІК

— Ці я застала пана кіраўніка?

— Для жанчын — кіраўнік ёсць заўсёды. Каго маю далажыць?

— Жонку...

ГАЛОЎНАЕ

Стары цырульнік настаўляе вучня, які рыхтуецца галіць першага ў сваім жыцці кліента:

— Будзь асцярожны, Міхась. Галоўнае, глядзі не парэжся.

НАВОШТА

— Навошта ты паўтараеш плёткі?

— А што ж мне рабіць, калі я сама не ўмею выдумліваць?

Людзі часта губляюць галаву. Капялюш — радзей.

ПАЧАКАЙЦЕ

— Мне вельмі балюча, але я павінен паведаміць вам, што гадзіну таму назад ваш муж сканаў на працы.

Яна працягвае спакойна абедаць.

— Вы, напэўна, не дачулі... Ваш муж памёр!

— Чую! Чую! Пачакайце, вось я закончу абедаць, тады вы ўбачыце, якая са мною будзе гістэрыка...

ЭСТРАДА

— Людзі шаноўныя! Не прывязуць нам культуру ў мяшку, не высыплюць яе і не скажуць: карыстайцеся, весяліцеся, разумнейце! — сказаў Кастусь.

— Не прывязуць, — пацвердзілі сабраныя.

— Таму мы самыя павінны падумаць, як у нашай вёсцы засадзіць пахілае дрэўца культуры, — гаварыў Кастусь.

— Вырасце. Будзем падліваць, — паабяцаў хтосьці з сабраных.

— Ого, гэта напэўна, — згадзіўся Кастусь. — Падліваць, заліваць, наліваць, папіваць, ёсць у нас на гэта майстры над майстрамі. Прапаную арганізаваць эстрадны калектыў. Гарманіст наш на сто дваццаць басоў. мандаліна казыча вуха, гітарыст не ўдарае пальцам у балота. Вось і будзе аркестр на сто два, і салісты не абы-якія. Галя заспявае песню, Міхась пратрэпле танец, а потым зробім конкурс — гадан-ку, і з каштоўнымі ўзнагародамі. Толькі адкуль возьмем узнагароды, га? — Кастусь задумаўся.

Цішыню перарваў голас дзеда Макара:

— На першую ўзнагароду, карову!

— Эгэ, высока цэлішся, хто ж купіць карову на ўзнагароду, — закрычала якаясьці баба.

Дзед устаў са свайго месца і загаварыў:

— Нашто купляць яе. Культура павінна ўсіх нас датычыць. Для дабра культуры я пастараюся і падару карову.

— Ах! Ой ты, Макар, пад'ехаў, загаварылі сабраныя.

— Ад імя вёскі дзякую табе, Макар, — казаў Кастусь.

— На другую ўзнагароду будзе свіння, — азваўся Макар. Добрая будзе, харошая.

— Вось ты, дзед, размахнуўся, — хвалілі ўсе дзеда. — Сам ты, дзед, усіх нас выручыў, нават да голасу не падпусціў.

Дзед Макар усміхаўся задаволены пахваламі.

Кастусь гаварыў:

— Дазвольце мне назначыць конкурсную камісію і на гэтым зачыніць наш сход.

Праз два тыдні адбыўся эстрадны канцэрт.

Ніколі не было ў святліцы такой масы народу. Кожнаму было цікава, хто дастане карову.

Кандыдаты конкурса адпадалі адзін за другім, чырванелі, сыходзілі са сцэны. Але Федзя, сын Антона, упэўнена адгадваў усе конкурсныя загадкі.

Людзі казалі:

— Гэты хлопец дастане карову і мо, свінча нават.

Надышоў урачысты момант. Кастусь паказваючы на Федзю, аб'явіў:

— Камісія прызнала першую ўзнагароду Федзю, які адгадаў усе загадкі. Вось яны:

Стаіць кусаецца, кожны з яго частуецца (чайнік).

Пуд прададуць, а фунта не купіш (соль у ГС — Міхалова).

На пары коней едзе, але далёка не заедзе (двоечнік у школе).

Чаму многа манет з партрэтам Касцюшкі, а мала з Капернікам (начальнікі больш патрэбныя, чым вучоныя).

Ідзе наперад, а стаіць на месцы (гадзіннік).

Выпусціш з рук, весь край праляціць, а сваю хату знойдзе (пісьмо).

Кастусь гаварыў далей:

— Другую ўзнагароду прызналі Галі. Прашу іх уручыць.

Дзед Макар закруціўся на месцы, падышоў і паставіў на стале карову на калёсіках і выразаную з вярбы свінню з ружовым лычом.

Кастусь астаўбянеў, а ўсе зарагаталі.

Дзядзька Лявон

ГАРЭЛКА

Спачатку ён яе цягне,
Потым яна яго...
А ўсім вядома да чаго.

Мітрафан Калыска

НІЧОГА

— Прафесар, — устрывожана звяртаецца маладая асістэнтка да славутага хірурга, — для аперацыі ўжо ўсё гатова, а хворага яшчэ няма.

—Гэта нічога, — рассеяна адазваўся хірург. — Мы можам пачаць і без яго.

АПАЛОНІКА

Маладому ўдаўцу кожная дзяўчына можа быць жонкай.

*

За шчаслівым чалавекам ходзіць шчасце.

*

Злодзею на волі свярбяць рукі... без кайданкаў.

*

Настуха Міхася валкам розуму вучыць.

*

Прыгожая дзяўчына заўсёды мае з кім танцаваць.

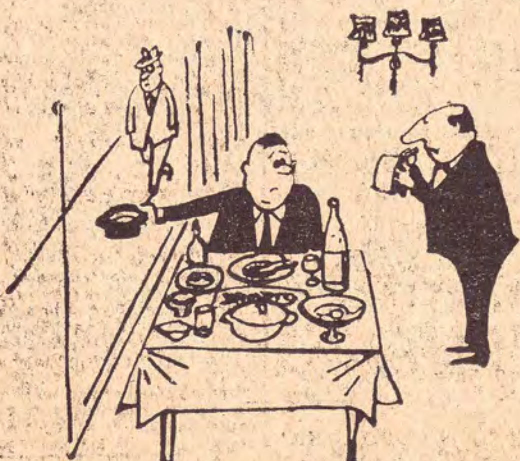

Без слоў.

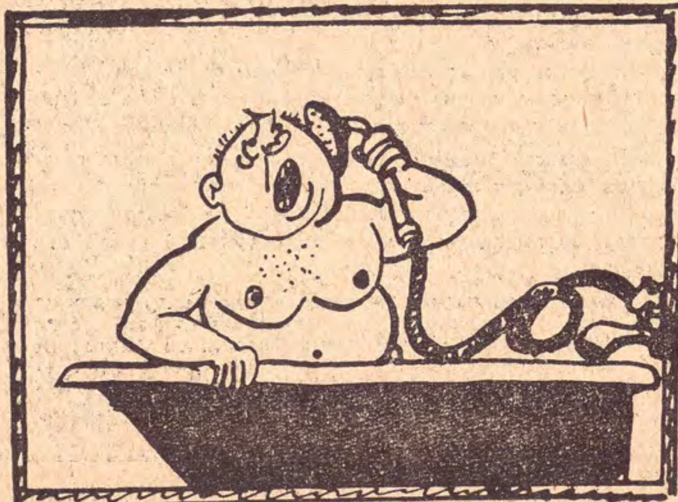

— Алё! Алё! Чаму няма гарачай вады?

УЗНАГАРОДЖАНЫ ЗДЫМАК

Пад канец года, на традыцыйных конкурсах і выстаўках, праводзіцца выбар найлепшых фотарэпарцёрскіх здымкаў. На апошняй сусветнай выстаўцы прэсавай фатаграфіі першае месца заняў здымак сабакі ў кампаніі сланоў.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ліды Іванюк з Трашчотак, Валі Грыц і Галіны Тарасевіч з Юшкавага Груда, дзяўчат з Пухлаў Валі Анішчук з Масева, Валі Раманчук з Альхоўкі, Мікалая Сухадолы, Васі Харкевіча са Слабодкі, Марысі Гаўрылюк і Грышы Карпюк з Чыжыкаў змяшчаем беларускую песню п. з.

ЗАКРУЖЫЛА МЯЦЕЛІЦА...

Закружыла мяцеліца белая —
Снегам вуліцу ўсю замяло.
Ля акна цэлы вечар сядзела я —
Неспакойна на сэрцы было.

Запалалі агні электрычныя,
А мой мілы усё не ідзе.
Слоў на вецер кідаць непрывычны ён, —
І мяне мілы не падвядзе.

Дык чаго ж я гадаю, самотная...
Пакуль бляск ясных зор не патух,
Выйду, выйду хутчэй за вароты я
І на вуліцы снег размяту.

Размяту ды расчышчу дарожаньку,
Дзе сумёты ля хатаў ляглі,
Да мяне каб чаканага ножанькі
Скора, скора і лёгка ішлі.